

ย่อความ สิ่งที่ค้นพบ การอภิปรายผล สรุปความ และข้อเสนอแนะ

ย่อความ

ในการวิจัยเรื่องนี้จุดมุ่งหมายใหญ่ที่สำคัญ คือ (1) มุ่งศึกษาความคิดเห็นทั่วไปของครู และนักเรียนที่ทำการสอน และเรียนวิชาสังคมศึกษา ทั้งในชั้นหลักสูตร ประมวลการสอน แบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ วิธีสอน อุปกรณ์ กิจกรรมประกอบ การสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร บรรยายภาค และสิ่งแวดล้อม การวัดผล ตลอดจน การนิเทศการสอนและการอบรมครู (2) มุ่งศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการสอนวิชาสังคมศึกษา ตลอดจนสาเหตุของปัญหาและอุปสรรค (3) เสนอแนวปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้หาข้อมูลโดยการออกแบบสอบถามไปยังครูวิชาสังคมศึกษาจำนวน 100 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสายสามัญ จำนวน 1164 คน ทั้งในโรงเรียนชาย โรงเรียนหญิง และโรงเรียนสหศึกษา รวมโรงเรียนที่ได้ส่งแบบสอบถามไปทั้งสิ้น 18 โรงเรียน ในแบบสอบถามนั้นได้ให้ครูและนักเรียนตอบเกี่ยวกับความคิดเห็นทัศนคติ และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา รวมทั้งให้แสดงปัญหาที่ทำให้การเรียนการสอนวิชานี้ไม่ได้ผลดี และขอให้แนะวิธีการที่จะขจัดปัญหาและอุปสรรคเหล่านั้นให้หมดไป เพื่อให้การเรียนการสอนดีขึ้น ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปทั้งหมด 1264 ชุด แบบสอบถามครู 100 ชุด นักเรียน 1164 ชุด ใ้รับแบบสอบถามคืน 1264 ชุด แต่เป็นแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ 100 ชุด ฉะนั้นจึงเหลือแบบสอบถามที่สมบูรณ์และใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้เพียง 1164 ชุด หรือ ร้อยละ 92.09 ผู้วิจัยได้แยกวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามครู อีกส่วนหนึ่งวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามนักเรียน ข้อมูลที่ได้มามีจำนวนมาก จึงได้วิเคราะห์โดยวิธีการหาร้อยละแล้วเสนอในตาราง ผลของการวิเคราะห์นี้ทำให้ได้แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา

สิ่งที่ค้นพบ

สิ่งที่ผู้วิจัยค้นพบแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. สิ่งที่ค้นพบเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา
2. สิ่งที่ค้นพบเกี่ยวกับการเรียนวิชาสังคมศึกษา

1. สิ่งที่ค้นพบเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษาได้แยกออกเป็น 4 ภาค ดังนี้

ภาคที่ 1 ข้อเท็จจริงทั่วไปเกี่ยวกับครูวิชาสังคมศึกษาที่เป็นตัวแทนของครูในการวิจัยครั้งนี้ และความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษา

จำนวนครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนต่าง ๆ เป็นครูหญิงเสีย ร้อยละ 76 ครูวิชาสังคมศึกษากลุ่มใหญ่คือ ร้อยละ 21 มีอายุระหว่าง 27-29 ปี ครูวิชาสังคมศึกษาที่อายุมากที่สุด คือ อายุระหว่าง 58-60 ปี มี ร้อยละ 3 ครูวิชาสังคมศึกษาที่อายุน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 1 มีอายุระหว่าง 18-20 ปี ครูกลุ่มใหญ่คือ ร้อยละ 56 แต่งงานและยังอยู่ด้วยกัน รองลงมาคือร้อยละ 40 เป็นครูโสด มีครูเพียง ร้อยละ 1 เท่านั้นที่แต่งงานแล้วหย่า ครูวิชาสังคมศึกษามีวุฒิตั้งแต่ปริญญา จนถึงประกาศนียบัตร ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 46 มีวุฒิปริญญาตรีหรือเทียบเท่า รองลงมาคือ ร้อยละ 36 เป็นครูที่มีปริญญาตรีทางวิชาการศึกษา

ในจำนวนครูที่สอนระดับชั้นต่าง ๆ นั้น กลุ่มครูที่สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีมากที่สุด คือ ร้อยละ 21 ส่วนครูที่สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ ปีที่ 3 มีจำนวนใกล้เคียงกัน ครูที่สอน 2 ระดับชั้น จำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 13 เป็นครูที่สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2 ครูที่สอน 1-5 ระดับชั้นมีจำนวนน้อยมาก ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 45 สอนวิชาสังคมศึกษามาแล้วระหว่าง 1-5 ปี ครูที่สอนมานานที่สุด คือร้อยละ 3 สอนมาแล้ว 26-30 ปี ครูสังคมศึกษากลุ่มใหญ่ของสอนนักเรียนระหว่าง 226-250 คน มีร้อยละ 19

วิชาภูมิศาสตร์เป็นวิชาที่ครูสังคมศึกษาชอบสอนเป็นอันดับที่ 1 ซึ่งมีมากที่สุดคือ ร้อยละ 25 วิชาหน้าที่พลเมืองที่ครูสังคมศึกษาชอบสอนเป็นอันดับที่ 1 มีน้อยที่สุด คือร้อยละ 9

ครูกลุ่มใหญ่ที่สุด คือ ร้อยละ 82 ต้องสอนวิชาภาษาไทยนอกเหนือจากสอนวิชาสังคมศึกษา ครูสังคมศึกษากลุ่มใหญ่ คือ ร้อยละ 69 ต้องสอนสัปดาห์ 16-20 ชั่วโมง ครูกลุ่มใหญ่คือ ร้อยละ 62 ให้เหตุผลว่าสอนวิชาสังคมศึกษาเพราะสมัครสอนด้วยใจรัก มีครูเพียงร้อยละ 1 เท่านั้น ตอบว่าที่สอนวิชานี้เพราะในโรงเรียนไม่มีคนอื่นสอนได้ ครูร้อยละ 14 ให้เหตุผลว่าที่ไม่ชอบวิชาสังคมศึกษาเพราะหาอุปกรณ์การสอนยาก ส่วนครูที่ตอบว่าที่ไม่ชอบสอนเป็นเพราะไม่ได้รับการฝึกเกี่ยวกับวิชาสอนที่คิดถึงร้อยละ 12 รองลงมาคือครูร้อยละ 10 ตอบว่าที่ไม่ชอบสอนเพราะต้องเตรียมการสอนมากและนักเรียนไม่ชอบเรียน

นอกเหนือจากการสอนแล้วครูสังคมศึกษากลุ่มใหญ่คือร้อยละ 54 เป็นครูหญิงมากกว่าครูชาย ต้องทำหน้าที่ควบคุมบรรยากาศนักเรียน ครูร้อยละ 10 ต้องทำหน้าที่เป็นหัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษา และช่วยงานคานกัฬา ส่วนครูที่ช่วยงานคานกัฬาเฉพาะมีร้อยละ 9 ครูที่ช่วยงานทุกคานกัฬา มีร้อยละ 24 ส่วนครูที่ไม่มีงานพิเศษทำการสอนอย่างเดียวมีเพียงร้อยละ 15 ครูวิชาสังคมศึกษากลุ่มใหญ่คือร้อยละ 41 มีรายได้พอใช้อย่างประหยัด รองลงมาคือครู ร้อยละ 26 มีรายได้เหลือพอที่จะออมไว้ได้บ้าง ครูจำนวนใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 21 มีรายได้พอใช้สบาย ๆ

เกี่ยวกับการหารายได้พิเศษ ครูสังคมศึกษากลุ่มใหญ่มีเพียงร้อยละ 7 หารายได้พิเศษจากการสอนเป็นรายชั่วโมงที่อื่น ครูร้อยละ 5 สอนเป็นรายบุคคลที่บ้าน ส่วนครูร้อยละ 3 สอนพิเศษที่โรงเรียน ครูที่ไม่มีรายได้พิเศษมีร้อยละ 11

ภาคที่ 2 เกี่ยวกับปัญหาทั่ว ๆ ไปที่ครูสอนวิชาสังคมศึกษามักประสบในการสอนวิชาสังคมศึกษา

1. หลักสูตรและประมวลการสอน

ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 29 ตอบว่าหลักสูตรและเวลาเรียนไม่สอดคล้องกัน ครูที่เห็นว่าหลักสูตรที่ใช้อยู่เหมาะสมแล้วมีถึงร้อยละ 26 ครูที่ตอบว่าหลักสูตรส่วนใหญ่ของแต่ละชั้นมีเนื้อหาซ้ำกันมีร้อยละ 15 ส่วนครูร้อยละ 14 ตอบว่าเนื้อหาวิชามากเกินกว่าที่จะจัดกิจกรรมให้เหมาะสมได้

ในการทำประมวลการสอนวิชาสังคมศึกษามีครูร้อยละ 44 ซึ่งเป็นครูกลุ่มใหญ่
 ของการมีส่วนร่วมด้วยเพราะเห็นว่าจะช่วยให้เกิดผลดีในการสอน และอีกร้อยละ 36 ของ
 การรวมเพราะอยากแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น เป็นที่น่าสังเกตว่าครูที่ของการเข้า
 ร่วมในการทำประมวลการสอนเพราะต้องการมีเกียรติยศชื่อเสียงไม่มีเลย แม้ครูส่วนใหญ่
 ของการจะเข้ามีส่วนร่วมในการทำประมวลการสอนก็ตามก็มีครูถึงร้อยละ 65 ที่ไม่เคยมี
 ส่วนร่วมในการทำประมวลการสอนเลย และมีครูเพียงร้อยละ 20 เท่านั้นที่เคยเข้าร่วม
 ในการทำประมวลการสอนเป็นบางครั้ง ส่วนครูที่เข้าร่วมในการทำประมวลการสอนทุกครั้ง
 มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 5 ประมวลการสอนที่ครูกลุ่มใหญ่คือ ร้อยละ 89 ไข้อยู่ใน
 ปัจจุบันเป็นประมวลการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ มีครูเพียงร้อยละ 4 เท่านั้นที่ไข
 ประมวลการสอนจากผลงานที่ครูทุกคนในสายวิชาสังคมศึกษาจัดทำขึ้น ส่วนครูที่ไขประมวล
 การสอนที่ตนจัดทำเองมีเพียงร้อยละ 3 ในการไขประมวลการสอนนั้นครูกลุ่มใหญ่คือร้อย
 ละ 60 คัดแปลงและเพิ่มเติมประมวลการสอนเป็นบางครั้งเท่านั้น ส่วนครูที่คัดแปลง
 ประมวลการสอนทุกครั้งมีร้อยละ 33 แต่มีครูส่วนน้อย คือ ร้อยละ 2 ที่ไม่เคยคัดแปลง
 หรือคัดแปลงประมวลการสอนแต่บ่อยครั้ง

2. การสอนและวิธีสอนวิชาสังคมศึกษา

เกี่ยวกับบุคคลที่เลือกและจัดเนื้อหาตลอดจนวัสดุการสอนนั้น ครูกลุ่มใหญ่ที่สุด
 คือ ร้อยละ 74 ตอบว่าครูผู้สอนเลือกเอง ส่วนครูที่ตอบว่าหัวหน้าสายเป็นผู้เลือกและจัด
 เนื้อหาตลอดจนวัสดุการสอนมีร้อยละ 20 นอกนั้นเป็นครูเพียงร้อยละ 1 ที่ตอบว่าผู้เลือกคือ
 คณะกรรมการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ครูและนักเรียนช่วยกันเลือก

เกี่ยวกับบุคคลที่ดำเนินการวางโครงการสอนและกิจกรรมเกี่ยวกับการสอน
 วิชาสังคมศึกษา ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 61 ตอบว่าครูผู้สอนกระทำเอง รองลงมาคือ
 ครูร้อยละ 26 ตอบว่าหัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษาเป็นผู้กระทำ เป็นที่น่าสังเกตว่าไม่มี
 โรงเรียนใดที่มีคณะกรรมการของโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการวางโครงการสอนและกิจกรรม
 เกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา

เกี่ยวกับวิธีการสอน ครูสังคัมศึกษากลุ่มใหญ่คือ ร้อยละ 64 ซึ่งเป็นครูหญิงมากกว่าครูชาย สอนนักเรียนโดยวิธีอธิบายในบทเรียน แล้วให้นักเรียนค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมอภิปราย และทำรายงานส่ง รองลงมาคือครูร้อยละ 50 ทาวิธีสอนที่จะทำให้ให้นักเรียนเข้าใจง่ายที่สุด ครูอีกกลุ่มหนึ่งมีร้อยละ 10 บอกว่าใช้วิธีการสอนตามสภาพของห้องเรียน ครูกลุ่มใหญ่คือ ร้อยละ 84 คำเนิการสอนโดยใช้ทั้งแบบเรียนที่โรงเรียนกำหนดให้และวัสดุการสอนอื่น ๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมกับนักเรียนในชั้นที่สอน รองลงมาคือครูร้อยละ 9 ใช้แบบเรียนที่โรงเรียนกำหนดให้เท่านั้น มีครูเพียงร้อยละ 1 เท่านั้นที่ใช้วัสดุการสอนและหนังสือแบบเรียนที่โรงเรียนมิได้กำหนดให้ใช้ ครูวิชาสังคัมศึกษากลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 82 สอนวิชาให้สัมพันธ์กับวิชาภาษาไทย รองลงมาคือร้อยละ 40 สอนให้สัมพันธ์กับวิชาภาษาอังกฤษ ครูที่สอนให้สัมพันธ์กับหมวดวิทยาศาสตร์มีเพียงร้อยละ 37 ที่สอนให้สัมพันธ์กับหมวดศิลปศึกษามีร้อยละ 24 และให้สัมพันธ์กับคณิตศาสตร์มีร้อยละ 16

เกี่ยวกับการเตรียมการสอน ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 21 ใช้เวลาเตรียมการสอนล่วงหน้า 1 ชั่วโมง รองลงมาคือครูร้อยละ 20 ใช้เวลาเตรียมการสอนล่วงหน้า 1 สัปดาห์ มีครูร้อยละ 17 เตรียมการสอนล่วงหน้าเป็นเวลา 2 ชั่วโมง ครูวิชาสังคัมศึกษากลุ่มใหญ่ที่สุด คือ ร้อยละ 69 เตรียมการสอนมาเป็นอย่างดี รองลงมาคือครูร้อยละ 26 เตรียมการสอนน้อยเพราะไม่มีเวลาว่างพอ

เกี่ยวกับการสร้างนิสัยและทัศนคติให้แก่ นักเรียน ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 85 สร้างความเป็นประชาธิปไตยให้กับนักเรียน รองลงมาคือครูร้อยละ 83 สร้างความรับผิดชอบ ครูร้อยละ 81 สร้างความมีเหตุผลให้แก่ นักเรียน ครูร้อยละ 80 สร้างความรักชาติให้แก่ นักเรียน ครูร้อยละ 79 สร้างความรักหมู่คณะ ร้อยละ 78 สร้างคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความเมตตา กรุณา ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญู กตเวทิต์ ความตรงต่อเวลา และอื่น ๆ ร้อยละ 66 สร้างความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ในการสร้างนิสัยและทัศนคติแก่ นักเรียน ครูมีวิธีการต่าง ๆ กัน เช่น ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 54 แทรกนิสัยและทัศนคติเหล่านั้นลงในบทเรียนทุกครั้งที่สอน รองลงมาคือครูร้อยละ 44 บอกว่าสอนทุกโอกาสทั้งในและนอกเวลาเรียน และครูอีกร้อยละ 21 แทรกคลงไปในเนื้อหาที่ตรงกับ

นิสัยและทัศนคติบางอย่าง ครูสังคมนศึกษาประสบปัญหาในการสร้างนิสัยและทัศนคติจะเห็นว่า ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 33 รู้สึกว่าไม่สามารถติดตามพัฒนาการของเด็กกว่าที่ขึ้นหรือไม่ เพราะทองโซเวลาในการสร้างนิสัยและทัศนคติเป็นเวลานาน รองลงมาคือครูร้อยละ 26 มีปัญหาเกี่ยวกับสภาพทางโรงเรียนและสภาพทางบ้าน ส่วนครูร้อยละ 11 ให้ความเห็นว่าปัญหามาจากทัศนคติของครูขัดแย้งกันกับของผูปกครอง

✓ ในการสอนวิชาสังคมนศึกษา ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 60 ให้ออกาสนักเรียนแสดงความคิดเห็นและค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมทุกครั้ง และมีครูร้อยละ 36 ให้ออกาสนักเรียนแสดงความคิดเห็นและค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมทุกครั้ง และมีครูร้อยละ 36 ให้ออกาสนักเรียนแสดงความคิดเห็นและค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมบางครั้ง

ในการให้การบ้านแก่นักเรียน ครูสังคมนศึกษากลุ่มใหญ่คือร้อยละ 41 ให้การบ้านเพื่อสอนจบบทเรียนแต่ละชั่วโมง รองลงมาคือครูร้อยละ 32 ให้การบ้านเมื่อต้องการฝึกทักษะที่นักเรียนยังบกพร่องอยู่

✓ ในขณะที่สอนวิชาสังคมนศึกษา ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 27 ประสบความลำบากจากงานที่ไ้รับมอบหมายให้สอน เช่น คองสอนมากชั่วโมง สอนแทนบอย มีหน้าที่พิเศษมาก และครูอีกร้อยละ 11 มีความลำบากอันเกิดจากการจัดตารางสอน

เกี่ยวกับความรู้สึกของครู เมื่อสอนจบบทเรียนแต่ละครั้งแล้ว ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 36 คิดจะปรับปรุงการสอนให้ดียิ่งขึ้นในคราวต่อไป ครูร้อยละ 26 มั่นใจว่านักเรียนเข้าใจบทเรียนนั้น ๆ เป็นอย่างดี ครูร้อยละ 18 วิคกกังวลว่านักเรียนอาจไม่เข้าใจบทเรียนที่สอนไปแล้วก็ได้ และร้อยละ 13 รู้สึกสบายใจเพราะสอนทันหลักสูตรและถูกต้องตามประมวลการสอน

✓ ครูสังคมนศึกษากลุ่มใหญ่คือร้อยละ 59 สนใจและพยายามปรับปรุงการสอนเสมอ รองลงมาคือครูร้อยละ 31 สนใจและกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้นเสมอ ไม่มีครูคนใดที่ไม่สนใจในการปรับปรุงการสอน

✓ เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของครูในการสอนวิชาสังคมศึกษา สิ่งที่ครูสอนวิชาสังคมศึกษากลุ่มใหญ่คือร้อยละ 36 เห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการสอนมากที่สุดในโรงเรียนปัจจุบัน คือ นักเรียน รองลงมาคือครูร้อยละ 19 เห็นว่าโรงเรียนเป็นอุปสรรค

✓ ปัญหาที่ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 43 ประสบในการสอนวิชานี้คือ การขาดอุปกรณ์การสอน รองลงมาคือครูร้อยละ 20 ประสบปัญหาขาดแหล่งวิชาที่จะค้นคว้าเพิ่มเติม ครูกลุ่มละร้อยละ 19 ประสบปัญหาเวลาเรียนน้อย ทำให้สอนเนื้อหาไม่ทันตามหลักสูตรและนักเรียนไม่เอาใจใส่ในวิชานี้ ครูอีกร้อยละ 10 ประสบปัญหาเกี่ยวกับไม่รู้จักวิธีสอนที่ดีและไม่มั่นใจว่ามีความรู้ในเนื้อหาเพียงพอ

ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 63 เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการสอนไม่ทันตามหลักสูตรมักแก้ไขโดยวิธีอธิบายเนื้อเรื่องย่อ ๆ ให้นักเรียนฟัง รองลงมาคือครูร้อยละ 16 แก้ปัญหาโดยให้นักเรียนไปอ่านเป็นการบ้าน มีครูร้อยละ 6 เท่านั้นที่แก้ปัญหาโดยวิธีหาเวลาอื่น สอนพิเศษในเวลา และมีครูเพียงร้อยละ 1 เท่านั้นที่แก้ปัญหาโดยวิธีคัดเรื่องนั้น ๆ ทิ้งและไม่ออกข้อสอบหรือเลือกเอาเฉพาะตอนที่ออกข้อสอบมาอธิบายให้นักเรียนฟัง หรือแจกโน้ตย่อแล้วอธิบายรายละเอียดและวิธีให้นักเรียนอ่านแล้วตั้งคำถามถามตนเอง

✓ เมื่อประสบปัญหาในการสอน ครูสังคมศึกษากลุ่มใหญ่ คือ ร้อยละ 74 มักจะแก้ปัญหาด้วยตนเอง เช่น คนควาจากห้องสมุด ครูร้อยละ 61 ขอความช่วยเหลือจากเพื่อนครู มีครูร้อยละ 52 ขอความช่วยเหลือจากหัวหน้าสายวิชา ร้อยละ 16 ขอความช่วยเหลือจากวิทยากร และอีกร้อยละ 10 และร้อยละ 9 ที่ขอความช่วยเหลือจากครูใหญ่และผู้อำนวยการใหญ่ตามลำดับ

3. การจัดกิจกรรมการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ในการสอนวิชาสังคมศึกษาปรากฏว่าครูจัดกิจกรรมการสอนต่าง ๆ กัน เช่น ครูกลุ่มใหญ่ คือ ร้อยละ 79 จัดการรวบรวมข่าว ภาพข่าว ภาพบุคคลสำคัญ ภาพสถานที่สำคัญ รองลงมาคือครูร้อยละ 46 จัดทัศนศึกษาตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ ปูนียสถาน โบราณสถาน ครูร้อยละ 37 จัดฉายภาพยนตร์ หรือภาพนิ่ง ครูร้อยละ 36 จัดปรากฏาโตว่าที่

และการอภิปราย และครูร้อยละ 20 จัดนิทรรศการ หุ่น เวทีจำลองทดลองจนละคร การสะสมเงินเหรียญ ทุกต่านานาชาติ และ แสตมป์

ในการวางโครงการเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และการจัดกิจกรรม ครูกลุ่มใหญ่ คือ ร้อยละ 42 เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมเป็นบางครั้ง รองลงมาคือครูร้อยละ 30 เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมด้วยทุกครั้ง มีครูจำนวนร้อยละ 21 ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมด้วยบ่อยครั้ง

ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรแม้จะมีครูถึงร้อยละ 49 ไม่ประสบปัญหาเลย แต่ก็มีที่ประสบปัญหาต่าง ๆ กัน เช่น ไม่ได้รับความร่วมมือจากครูปกครองของนักเรียนและนักเรียนไม่สนใจในกิจกรรมที่จัดขึ้น ซึ่งมีครูตอบร้อยละ 15 และ 14 ตามลำดับ

ในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนแต่ละครั้ง มีครูที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับสภาพของห้องเรียนไม่อยู่ในลักษณะที่จะจัดกิจกรรมได้ถึงร้อยละ 32 มีครูที่บอกว่านักเรียนไม่ค่อยร่วมกิจกรรมมีจำนวนถึงร้อยละ 24 แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ามีครูไม่มีปัญหาในการจัดกิจกรรมเลยมีถึงร้อยละ 29 ในทางตรงกันข้ามมีครูอยู่ร้อยละ 6, 5 และ 4 ที่ไม่เคยจัดกิจกรรม เพราะเห็นว่าการจัดกิจกรรมทำให้เสียระเบียบวินัยในชั้นเรียน และเห็นว่าเมื่อจัดกิจกรรมแล้วทำให้เป็นที่รำคาญแก่ห้องข้างเคียง และบอกว่าไม่ทราบว่าจะจัดกิจกรรมอะไรให้เหมาะกับบทเรียน

4. การใช้และการสร้างอุปกรณ์การสอนและการจัดกิจกรรมในห้องเรียนเกี่ยวกับประโยชน์ของอุปกรณ์การสอนนั้นมีครู ร้อยละ 65 ซึ่งเป็นครูกลุ่มใหญ่ที่สุดเห็นว่าอุปกรณ์การสอนช่วยทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนดีขึ้นมาก รองลงมาคือครูร้อยละ 17 เห็นว่าอุปกรณ์การสอนช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนดีขึ้นบ้าง และครูอีกร้อยละ 13 ที่เห็นว่าอุปกรณ์ช่วยให้นักเรียนเข้าใจดีขึ้นแต่เสียเวลา ไม่มีครูคนใดเลยที่เห็นว่าอุปกรณ์การสอนไม่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนดีขึ้น เกี่ยวกับความนิยมใช้อุปกรณ์และจัดกิจกรรมนั้นครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 33 ใช้อุปกรณ์การสอน และจัดกิจกรรมในการสอนเกือบทุกครั้ง รองลงมาคือครูร้อยละ 30 ใช้อุปกรณ์การสอนและจัดกิจกรรมบางครั้ง ครูร้อยละ 21 ทำทุกครั้ง

และอีกร้อยละ 11 บอกว่าทำบ่อยครั้ง อุปกรณ์ที่ครูวิชาสังคมศึกษากลุ่มใหญ่คือร้อยละ 62 เคยใช้คือ สิ่งตีพิมพ์ รองลงมาคือครุร้อยละ 38 ใช้อุปกรณ์ประเภทวัสดุไคเปลา มีครุร้อยละ 36 ใช้ประเภทโสศทศันวัสดุ และหัตถวัสดุ สิ่งตีพิมพ์ และวัสดุไคเปลา มีครุร้อยละ 30 และร้อยละ 29 ที่ใช้แต่เฉพาะหัตถวัสดุหรือเฉพาะโสศทศันวัสดุเกี่ยวกับความสะดวกในการใช้อุปกรณ์การสอนของโรงเรียน ครูกลุ่มใหญ่คือ ร้อยละ 65 ใ้รับปานกลาง รองลงมาคือ ครุร้อยละ 16 ใ้รับความสะดวกมาก มีครุร้อยละ 12 ใ้รับความสะดวกในการใช้อุปกรณ์การสอนของโรงเรียนน้อย

เกี่ยวกับปัญหาจากการสร้างอุปกรณ์การสอน ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 34 สนใจสิ่งรอบตัวและคิดจะนำมาเป็นอุปกรณ์เสมอ รองลงมาคือครุร้อยละ 23 สามารถทำอุปกรณ์อย่างง่าย ๆ ไคและทำไคอย่างประหยัด ครุร้อยละ 20 คิดอยากจะทำอุปกรณ์ง่าย ๆ แต่ไม่มีความสามารถในการประดิษฐ์เลย ครูจำนวนน้อยมีปัญหาเนื่องจากไม่มีเวลาและทุนที่จะทำและปัญหาที่ไม่สามารถจัดไคเหมาะสมกับบทเรียนแต่ละครั้ง

สำหรับจำนวนอุปกรณ์การสอนที่มีในโรงเรียนนั้นมีครุร้อยละ 55 บอกว่าอุปกรณ์การสอนในโรงเรียนมีไม่เพียงพอ รองลงมาคือครุร้อยละ 16 วัสดุอันที่ไม่อำนวยความสะดวกใ้ใช้อุปกรณ์ ครุอีกร้อยละ 12 บอกว่าต้องจ่ายเงินส่วนตัวซื้อหรือทำอุปกรณ์ เป็นที่น่าสังเกตว่ามีครุถึงร้อยละ 24 ที่ไม่มีปัญหาในการใช้อุปกรณ์การสอน และไม่มีครุคนไคเลยที่ไม่เห็นประโยชน์ของอุปกรณ์ หรือรู้สึกอึดไคว่าการใช้อุปกรณ์การสอนเหมือนสอนเด็กเล็ก ๆ หรือที่ไคไม่ใ้รับการสนับสนุนใ้ใช้อุปกรณ์

5. หนังสือแบบเรียน และหนังสืออ่านประกอบวิชาสังคมศึกษา

ในเรื่องแบบเรียนวิชาสังคมศึกษานั้นมีครุร้อยละ 38 เห็นว่าเนื้อหาสั้นเกินไปจนไม่เข้าใจ รองลงมาคือครุร้อยละ 37 บอกว่าหนังสือแบบเรียนไม่มีปัญหาพ่ายทไคตอบ ครุร้อยละ 32 เห็นว่าหนังสือแบบเรียนไม่มีสรูปพ่ายท ครุร้อยละ 31 บอกว่าเนื้อหาบางตอนไม่ถูกต้องตามขอเท็จจริง ครุร้อยละ 24 บอกว่าภาษาไม่รัดกุมทำให้เข้าใจความหมายไคหลายอย่าง ครุร้อยละ 19 บอกว่าขอความไม่ชัดเจน นอกนั้นไ้ความเห็นเกี่ยวกับสภาพ

ของหนังสือเกี่ยวกับ กระจกเงา ทิวสะกตึกมาก ภาษาที่ใช้ และรูปร่างของหนังสือไม่
กระทัดรัด

สำหรับหนังสืออ่านประกอบวิชาสังคมศึกษานั้นครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 79 ใช้
นิตยสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ และบทความต่าง ๆ รองลงมาคือครูร้อยละ 78 ใช้
หนังสือเกี่ยวกับสารคดีวิชาภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ ครูจำนวนร้อยละ 73 และร้อยละ
72 ใช้สมุดภาพและแผนที่ และหนังสือประวัติบุคคลสำคัญตามลำดับ ครูร้อยละ 60 ใช้หนังสือ
อ้างอิง ครูร้อยละ 58 ใช้หนังสือเอกสารจากหน่วยราชการต่าง ๆ ร้อยละ 50 ใช้
นวนิยาย ตำรานาน และนิทานพื้นเมือง และมีครูอีกร้อยละ 49 ใช้หนังสือประชุมพงศาวดาร

6. การวัดผลวิชาสังคมศึกษา

เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการวัดผลวิชาสังคมศึกษาครูร้อยละ 79 ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่
ที่สุดเห็นว่าความมุ่งหมายของการวัดผลคือเพื่อนำมาปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น รองลงมาคือครู
ร้อยละ 74 เขาใจว่าความมุ่งหมายของการวัดผลก็เพื่อวัดประสิทธิภาพในการเรียนของเด็ก
ครูร้อยละ 66 เขาใจความมุ่งหมายของการวัดผลเพื่อวัดการสอนของครู ครูร้อยละ 61 เขา
ใจว่าความมุ่งหมายคือเพื่อวัดความขยันและความเอาใจใส่ของนักเรียน ครูร้อยละ 48 ยัง
เขาใจว่าวัดผลเพื่อเก็บคะแนนตามระเบียบของโรงเรียน และอีกร้อยละ 34 เห็นว่าวัดผล
เพื่อทดสอบความแม่นยำในการจำของนักเรียน

เกี่ยวกับประเภทข้อทดสอบที่ครูใช้ ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 90 ใช้ข้อทดสอบ
แบบปรนัยและอัตนัยผสมกัน รองลงมาคือครูร้อยละ 67 ใช้วิธีถามให้นักเรียนตอบปากเปล่า
ครูที่วัดผลโดยให้นักเรียนอภิปรายมีถึง ร้อยละ 63 และครูร้อยละ 59 รวบรวมผลงานทุกชิ้น
ที่ใคร่รับมอบหมายและให้เป็นคะแนน มีครูที่วัดผลโดยให้นักเรียนทำบันทึกย่ออยู่ถึงร้อยละ 53

เกี่ยวกับข้อทดสอบบุคคลที่ควรเป็นผู้ออกนั้น กลุ่มใหญ่ของครูคือ ร้อยละ 83 คิด
ว่าควรให้ครูผู้สอนเองทำข้อทดสอบ รองลงมาคือครูร้อยละ 11 คิดว่าควรเป็นข้อทดสอบที่
หัวหน้าสายวิชาออกเอง ครูอีกร้อยละ 10 เห็นว่าควรเป็นข้อทดสอบที่ออกโดยคณะกรรมการ
จากกระทรวง

สำหรับการกำหนดระยะเวลาในการทดสอบ ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 31 ทำการทดสอบ นักเรียนเมื่อจบบทเรียนหนึ่ง ๆ รองลงมาคือครูร้อยละ 25 ทดสอบนักเรียนเดือนละครั้งเป็นอันดับรอง ครูดังกล่าวร้อยละ 24 ทดสอบตามที่โรงเรียนกำหนดไว้ แต่ก็มีครูร้อยละ 11 ที่ทดสอบตามที่ครูกำหนดไว้ล่วงหน้าในแผนการระยะยาว

✓ ในการวัดผลครูสังคมศึกษาประสบปัญหามากมายหลายประการ เช่น ครูร้อยละ 16 มีปัญหาเกี่ยวกับไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบที่ใช้จะวัดผลได้จริง ครูร้อยละ 15 มีปัญหาในด้านการเงินที่ใช้ในการทำแบบทดสอบ นอกจากนี้ยังมีครูร้อยละ 12 ขาดวัสดุและอุปกรณ์ที่จะสร้างแบบทดสอบ และครูร้อยละ 10 ไม่ได้รับการสนับสนุนในด้านการใช้แบบทดสอบใหม่ๆ ครูร้อยละ 9 ที่ประสบ (1) ปัญหาเกี่ยวกับไม่สามารถสร้างแบบทดสอบที่เหมาะสมได้ เนื่องจากขาดความเข้าใจในการสร้าง และ (2) ปัญหาเกี่ยวกับการตรวจและให้คะแนน มีครูร้อยละ 8 ที่เห็นว่าปัญหาอยู่ที่สภาพห้องเรียนไม่เหมาะแก่การทดสอบ และครูร้อยละ 7 บอกว่ามีประสบการณ์น้อยในการวัดผล อย่างไรก็ตามในเรื่องการวัดผลนี้มีครูร้อยละ 34 ซึ่งเป็นครูกลุ่มใหญ่ที่สุดบอกว่าไม่มีปัญหาอะไร

7. สถานที่ บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่มีผลต่อการสอนวิชาสังคมศึกษา

เกี่ยวกับสิ่งที่ช่วยส่งเสริมการเรียนวิชาสังคมศึกษานั้นครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 84 ตอบว่าโรงเรียนมีห้องสมุด รองลงมาคือครูร้อยละ 32 ตอบว่าโรงเรียนมีห้องเฉพาะวิชา ครูร้อยละ 29, 23 และ 18 ตอบว่าโรงเรียนมีชุมนุมสังคมศึกษา พิพิธภัณฑสถานศึกษา และมุมหนังสือสังคมศึกษา

เกี่ยวกับลักษณะของห้องเรียนที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษานั้นมีครูร้อยละ 38 เห็นว่านักเรียนในชั้นมีจำนวนมากเกินไป รองลงมาคือครูร้อยละ 23 เห็นว่ามีเสียงรบกวนจากภายนอกโรงเรียนมาก และครูร้อยละ 29 เห็นว่าโต๊ะและเก้าอี้ไม่เหมาะที่จะจัดกิจกรรม เคลื่อนย้ายลำบาก เป็นอุปสรรคในการสอน

8. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาและผู้ปกครองของนักเรียน

ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของนักเรียน คือ ครูกลุ่มใหญ่คือ ร้อยละ 57 เห็นว่านักเรียนให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของวิชาสังคมศึกษามากพอสมควร รองลงมาคือครูร้อยละ 25 เห็นว่านักเรียนให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของวิชานี้แต่เพียงเล็กน้อย ครูที่เห็นว่านักเรียนให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของวิชานี้มากมีเพียงร้อยละ 13 ครูจำนวนน้อยเห็นว่านักเรียนไม่ให้ความสนใจและไม่เห็นความสำคัญของวิชานี้เลย

นอกจากนี้ครูกลุ่มใหญ่ที่สุด คือ ร้อยละ 71 เห็นว่านักเรียนสนใจต่อวิชาสังคมศึกษาเพียงปานกลาง รองลงมาคือร้อยละ 17 เห็นว่านักเรียนสนใจวิชานี้มาก ครูร้อยละ 11 เห็นว่านักเรียนสนใจวิชานี้น้อย

เกี่ยวกับระดับความรู้ในวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 63 เห็นว่านักเรียนของตนมีความรู้อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน รองลงมาคือครูร้อยละ 20 เห็นว่านักเรียนมีความรู้ต่างกันมาก ครูร้อยละ 16 เห็นว่านักเรียนมีความรู้อ่อนกว่าระดับชั้นที่เรียน มีครูเพียงร้อยละ 1 เท่านั้นที่เห็นว่านักเรียนมีความรู้เหนือกว่าระดับที่เรียน

เกี่ยวกับปัญหาค่านักเรียน ในขณะที่เรียนวิชาสังคมศึกษาคือครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือ ร้อยละ 67 เห็นว่านักเรียนขาดความคิดวิพากษ์วิจารณ์ในขณะที่เรียน รองลงมาคือครูร้อยละ 56 เห็นว่านักเรียนไม่ยอมเป็นผู้ริเริ่ม ครูร้อยละ 25 เห็นว่านักเรียนขาดความสนใจหรือความกระตือรือร้นในงาน ส่วนครูร้อยละ 13 และร้อยละ 12 เห็นว่า (1) นักเรียนมีความบกพร่องทางภาษา และการพูด เช่น สำเนียงแปร่ง ใจคำไม่สุภาพ และ (2) นักเรียนไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้

เกี่ยวกับปฏิกริยาของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรม และใช้อุปกรณ์การสอนของครูนั้น ครูวิชาสังคมศึกษากลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 61 เห็นว่านักเรียนมีความกระตือรือร้นในบทเรียนมากขึ้น รองลงมาคือครูร้อยละ 25 เห็นว่าเมื่อจัดกิจกรรม และใช้อุปกรณ์แล้วผลการเรียนของนักเรียนไม่ดีขึ้นมากนัก แต่นักเรียนมีความสนใจต่อการสอนของครู มีครูอยู่ร้อยละ 9 ที่บอกว่านักเรียนไม่แสดงกริยาโต้ตอบเลย ครูจำนวนน้อยเห็นว่าเมื่อจัดกิจกรรมและใช้

อุปกรณประกอบการสอนแล้ว นักเรียนไม่สนใจเลย และผลการเรียนของนักเรียนเหมือนกับที่สอนโดยไม่ใช้อุปกรณ์ เป็นที่น่าสังเกตว่าไม่มีครูคนใดเลยที่เห็นว่าเมื่อจัดกิจกรรมและใช้อุปกรณ์การสอนแล้วนักเรียนแสดงความเบื่อหน่าย

เกี่ยวกับความสนใจและความเอาใจใส่ของครูปกครองต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน มีครูวิชาสังคมศึกษากลุ่มใหญ่ที่สุด คือ รอยละ 56 เห็นว่าครูปกครองของนักเรียนไม่ค่อยสนใจ หรือเอาใจใส่วิชาสังคมศึกษาเท่าใดนัก รองลงมาคือครูรอยละ 24 เห็นว่าครูปกครองของนักเรียนให้ความสนใจและเอาใจใส่ต่อการเรียนของนักเรียนดี ครูรอยละ 9 เห็นว่าครูปกครองไม่สนใจและไม่เอาใจใส่เลย ครูจำนวนน้อยเห็นว่าครูปกครองของนักเรียนให้ความสนใจและเอาใจใส่ต่อการเรียนของนักเรียนดีมาก

เกี่ยวกับความคิดเห็นของครูในเรื่องลักษณะของนักเรียนที่มีผลต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษานั้น ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือครูรอยละ 79 เห็นว่านักเรียนที่จะเรียนวิชาสังคมศึกษาได้ดีนั้นจะต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล รองลงมาคือครูรอยละ 76 เห็นว่านักเรียนจะต้องเป็นผู้ที่ชอบคนคนๆ ครูรอยละ 47 เห็นว่าจะต้องมีจินตนาการกว้างขวาง ครูรอยละ 45 เห็นว่านักเรียนไม่จำเป็นต้องมีสติปัญญาเฉียบแหลม แต่ต้องขยันหมั่นเพียร ครูรอยละ 36 เห็นว่านักเรียนต้องมีความสามารถในการท่องจำ ครูจำนวนใกล้เคียงกันคือ รอยละ 34 และ รอยละ 31 ทบว่านักเรียนต้องมีความสามารถในการอ่านได้อย่างรวดเร็ว และมีความสามารถในการใช้ภาษาได้เป็นอย่างดี ครูจำนวนน้อยเห็นว่านักเรียนที่จะเรียนวิชานี้ได้ดีจะต้องเป็นผู้ที่มีสติปัญญาเฉียบแหลม

9. คำนวณบริหารของโรงเรียน

เกี่ยวกับการสนับสนุนที่ครูได้รับจากผู้บริหารระดับมัธยมชั้นนั้น ครูส่วนใหญ่ที่สุดคือครูรอยละ 88 เห็นว่าผู้บริหารให้การสนับสนุนวิชาสังคมศึกษาเท่าๆ กับวิชาอื่น รองลงมาคือครูรอยละ 5 เห็นว่าผู้บริหารให้การสนับสนุนน้อยกว่าวิชาอื่น ๆ ครูจำนวนใกล้เคียงกันเห็นว่าผู้บริหารให้การสนับสนุนแต่ไม่ส่งเสริมเท่าวิชาอื่น ครูจำนวนน้อยที่สุดเห็นว่าผู้บริหารให้การสนับสนุนและส่งเสริมวิชาอื่นมากกว่า

เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 84 มีความสัมพันธ์กับนักเรียนใกล้ชิดกันดีพอใช้ รองลงมาคือครูร้อยละ 11 เห็นว่าตนมีความสัมพันธ์กับนักเรียนใกล้ชิดกันมาก ครูจำนวนน้อยเห็นว่าตนเองมีความสัมพันธ์กับนักเรียนไม่ใกล้ชิดเป็นแต่สอนและเรียนไปตามหน้าที่

เกี่ยวกับความร่วมมือที่ครูสังคมศึกษาได้รับจากเพื่อนครู ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 64 เห็นว่าเพื่อนครูให้ความร่วมมือในการทำงานดีพอใช้ รองลงมาคือครูร้อยละ 26 เห็นว่าเพื่อนครูให้ความร่วมมือในการทำงานอย่างดี ครูจำนวนน้อยเห็นว่าไม่ได้รับความร่วมมือจากเพื่อนครู ต่างคนต่างทำงาน ไม่มีความสัมพันธ์กันเลย

ครูสังคมศึกษามีความเห็นเกี่ยวกับความรู้ในวิชาสังคมศึกษาของตนเองดังนี้ ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 40 เห็นว่าตนมีความรู้ในวิชาสังคมศึกษาดีพอใช้ รองลงมาคือครูร้อยละ 32 เห็นว่าตนมีความรู้ในวิชาสังคมศึกษาดี มีครูเพียงร้อยละ 5 เห็นว่าตนมีความรู้ในวิชาสังคมศึกษามาก อย่างไรก็ตามก็ยังมีครูถึงร้อยละ 21 ที่เห็นว่าตนยังต้องการความรู้เพิ่มเติมจึงจะมีความรู้พอที่จะสอนนักเรียนในระดับชั้นที่สอน

ครูสังคมศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งต่าง ๆ กันคือ ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 94 ทอบว่าหาความรู้เพิ่มเติมจากห้องสมุดหรือจากหนังสือต่าง ๆ รองลงมาคือครูร้อยละ 54 หาความรู้เพิ่มเติมจากภาพยนตร์ ครูร้อยละ 44 หาความรู้เพิ่มเติมจากการไปศึกษาต่อ และอีกร้อยละ 40 หาความรู้จากวิทยากร

ในการเรียนเพื่อเพิ่มคุณวุฒินั้นมีครูวิชาสังคมศึกษากลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 57 เห็นว่าไม่เกิดปัญหาอะไรเกี่ยวกับการสอน แต่ก็มีครูที่ประสบปัญหาบางแมจะเป็นส่วนน้อย เช่น ครูร้อยละ 9 เห็นว่าการเรียนเพื่อเพิ่มคุณวุฒิทำให้ครูมีเวลาเอาใจใส่กับนักเรียนน้อยลง ครูร้อยละ 7 เห็นว่าการเรียนเพื่อเพิ่มคุณวุฒิทำให้เตรียมการสอนน้อยลงเพราะไม่มีเวลาพอ

สำหรับวิธีการที่ผู้บังคับบัญชาสนับสนุนให้ครูเพิ่มความรู้มีหลายอย่างเช่น ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 78 บอกว่าผู้บังคับบัญชาจัดให้หนังสือต่าง ๆ มากพอ รองลงมาคือครูร้อยละ 51 ทอบว่าผู้บังคับบัญชาให้ครูไปรับการอบรมเพิ่มเติม

ครูร้อยละ 32 บอกว่าผู้บังคับบัญชาเชิญวิทยากรมาปรากฏตัวให้ฟัง ครูร้อยละ 23 บอกว่าผู้บังคับบัญชาสันนิษฐานให้ไปศึกษาต่อทั้งในและนอกประเทศ และมีครูอีกร้อยละ 18 บอกว่าผู้บังคับบัญชาจัดให้มีการพบปะแลกเปลี่ยนปัญหาระหว่างครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาค้นคว้ากัน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฐมนิเทศที่ผู้บริหารจัดให้แก่ครูสังคมศึกษานั้นมีค่าใกล้เคียงกัน คือ ครูกลุ่มใหญ่ที่สุด คือ ร้อยละ 55 บอกว่าผู้บริหารไม่ได้จัดให้มีการปฐมนิเทศเกี่ยวกับการสอนเลย ครูร้อยละ 34 บอกว่าผู้บริหารจัดให้มีการปฐมนิเทศเกี่ยวกับการสอนบ้าง

เกี่ยวกับการอบรมและนิเทศการศึกษานั้นมีครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 46 ต้องการให้จัดปีละครั้ง รองลงมาคือครูร้อยละ 37 ต้องการให้จัดเดือนละครั้ง ครูจำนวนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 11 ต้องการให้จัดนาน ๆ ครั้ง

เกี่ยวกับความช่วยเหลือที่ครูสังคมศึกษาต้องการจากการอบรมและการนิเทศนั้น ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 45 ต้องการให้ช่วยแนะนำการชี้แนะและสร้างอุปกรณ์ประกอบการสอนอย่างง่าย ๆ รองลงมาคือครูร้อยละ 35 ต้องการให้ช่วยเหลือในคาบปรับปรุงวิธีสอนครูร้อยละ 32 ต้องการให้ช่วยเหลือคานเนื้อหาวิชาเพิ่มเติม และครูร้อยละ 22 ต้องการให้แนะนำหลักการสร้างและการใช้แบบวัดผลที่ถูกต้อง

เกี่ยวกับการสนับสนุนของผู้บังคับบัญชาให้ใช้วิธีสอนและอุปกรณ์ใหม่ ๆ นั้น ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 63 ใ้รับการสนับสนุนพอประมาณ รองลงมาคือครูร้อยละ 22 ใ้รับการสนับสนุนเป็นอย่างมาก ครูเพียงร้อยละ 9 ไม่ใ้รับการสนับสนุนแต่ก็ไม่ใ้รับการคัดค้าน ไม่มีครูคนใดเลยที่ใ้รับการคัดค้านจากผู้บังคับบัญชาในเรื่องเหล่านี้

เกี่ยวกับทัศนคติของครูอื่นต่อครูสังคมศึกษาเป็นดังนี้ ครูสังคมศึกษากลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 81 บอกว่าตนใ้ได้รับความสนใจจากเพื่อนครูในโรงเรียนเช่นเดียวกับที่ครูสอนวิชาอื่น ๆ ใ้รับ รองลงมาคือครูร้อยละ 6 บอกว่าตนใ้รับการยกย่องจากเพื่อนครูมาก ครูจำนวนน้อย เพียงร้อยละ 4 บอกว่าไม่ใ้ได้รับความยกย่องจากเพื่อนครูในโรงเรียนเลย

ในเรื่องผู้บังคับบัญชามีความเข้าใจในตัวครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาดีเพียงไรนั้น ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 71 เห็นว่าผู้บังคับบัญชาในโรงเรียนเข้าใจตนเป็นอย่างดี รองลงมาคือครูร้อยละ 15 เห็นว่าผู้บังคับบัญชาเข้าใจตนดีมาก ครูจำนวนน้อยเห็นว่าผู้บังคับบัญชา

เข้าใจคนน้อยมาก

ภาคที่ 3 ความเห็นเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา

เกี่ยวกับความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 57 เห็นว่าในการสอนแต่ละครั้งจำเป็นต้องกำหนดความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ทุกครั้ง แต่ก็มีครูร้อยละ 38 เห็นว่าการกำหนดความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ในการสอนแต่ละครั้งเป็นสิ่งจำเป็นแต่ไม่จำเป็นต้องกำหนดทุกครั้ง ไม่มีครูคนใดเลยที่เห็นว่าไม่จำเป็นต้องกำหนดความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ในการสอน

เกี่ยวกับลักษณะการสอน ครูวิชาสังคมศึกษากลุ่มใหญ่ที่สุด คือ ร้อยละ 90 เห็นว่าควรสอนวิชาสังคมศึกษาแยกเป็นรายวิชา ๆ ไป และมีครูเพียงร้อยละ 7 เห็นว่าควรสอนรายวิชาต่าง ๆ ในหมวดวิชาสังคมศึกษาให้สัมพันธ์กัน

เกี่ยวกับเวลาที่ควรสอนวิชาสังคมศึกษา ครูวิชาสังคมศึกษากลุ่มใหญ่คือร้อยละ 52 เห็นว่าจะสอนเวลาใดก็ได้ แต่ก็มีครูร้อยละ 44 เห็นว่าควรสอนวิชาสังคมศึกษาในตอนเช้าจึงจะได้ผลดีที่สุด

เกี่ยวกับอุปสรรคที่ทำให้การสอนวิชาสังคมศึกษาไม่ได้ผลดี ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 29 เห็นว่าอุปสรรคที่ทำให้สอนวิชาสังคมศึกษาไม่ได้ผลดี คือ ไม่ได้รับการวิจารณ์ที่จะทำให้การสอนดีขึ้น และมีครูร้อยละ 25 เห็นว่าอุปสรรคนั้นคือการที่ใคร่บ่มอบหมายให้สอน เช่น ต้องสอนมากชั่วโมงเกินไป สอนแทนบ่อย ๆ และมีงานพิเศษมาก

เกี่ยวกับความเข้าใจของครูสังคมศึกษาในการใช้ประมวลการสอน วารสาร และคู่มือครูนั้น ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 52 เข้าใจโดยตลอด รองลงมาคือครูร้อยละ 44 เข้าใจการใช้ประมวลการสอน วารสาร และคู่มือครูเป็นบางเรื่อง

เกี่ยวกับวิधिปฏิบัติของครู เมื่อได้รับมอบหมายงานจากผู้นบังคับบัญชา ครูวิชาสังคมศึกษากลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 77 บอกว่าได้ศึกษาหลักสูตรและแบบเรียนเพื่อเตรียมการสอนทั้งระยะสั้นและระยะยาว รองลงมาคือครูร้อยละ 33 บอกว่าทำการค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งวิชาต่าง ๆ ครูร้อยละ 13 คำเนิการสอนไปตามแบบเรียนที่โรงเรียนกำหนดให้และอีกร้อยละ 7 จะรับงานและคำแนะนำจากครูที่สอนอยู่ก่อนมาดำเนินการสอนต่อไป

เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการจัดและปกครองชั้นกับการสอนวิชาสังคมศึกษานั้น ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 73 ให้ความเห็นว่า มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างมาก มีครูอีกกลุ่มหนึ่งจำนวนร้อยละ 22 เห็นว่าเกี่ยวข้องกันบ้างแต่ไม่มากนัก ครูจำนวนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 1 เห็นว่าไม่เกี่ยวข้องกันเลย

เกี่ยวกับผลของการจัดและการปกครองชั้นที่ต่อการสอนวิชาสังคมศึกษา ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 57 เห็นว่าจะทำให้นักเรียนวางตัวได้ถูกต้องและเหมาะสมในเวลาสอน รองลงมาคือครูร้อยละ 53 เห็นว่าครูจะสามารถจัดความประพฤติที่ก่อกวนและไม่เป็นระเบียบ อันจะทำให้การสอนดำเนินไปด้วยดี ครูร้อยละ 52 เห็นว่าครูจะสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน ครูร้อยละ 50 เห็นว่าครูสามารถกำหนดนโยบายที่จะควบคุมและปกครองนักเรียนอย่างประชาธิปไตยได้ ครูร้อยละ 40 เห็นว่าครูจะสามารถแบ่งเวลาให้พอเหมาะกับกิจกรรมต่าง ๆ ครูอีกร้อยละ 35 และ 31 เห็นว่าครูจะช่วยนักเรียนให้สามารถเข้าร่วมทำงานกับคนอื่นได้และครูจะช่วยปรับการสอนให้เข้ากับสภาพของห้องเรียนและโรงเรียนตามลำดับ

ภาคที่ 4 อุปสรรคและขอเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการสอนของครูวิชาสังคมศึกษา เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา

ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 29 เห็นว่าควรปรับปรุงหลักสูตรและประมวลการสอนเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาคือครูร้อยละ 28 เห็นว่าควรปรับปรุงหนังสือแบบเรียนเป็นอันดับที่ 2 ครูร้อยละ 25 เห็นว่าควรปรับปรุงหนังสือแบบเรียนเป็นอันดับที่ 1 ครูร้อยละ 21 และร้อยละ 20 เห็นว่าควรปรับปรุงวิธีสอน เป็นอันดับที่ 3 และปรับปรุงอุปกรณ์การสอนเป็นอันดับที่ 3 และปรับปรุงการจัดห้องเรียน ห้องสังคมศึกษาเป็นอันดับที่ 6 นอกนั้นมีครูที่ตอบค่าการร้อยละ 20

สำหรับการปรับปรุงหลักสูตรและประมวลการสอนนั้น มีครูที่เห็นว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับที่ 1 อู้อยู่ร้อยละ 29 รองลงมาคือครูร้อยละ 17 บอกว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับที่ 2 นอกนั้นตอบไม่ถึงร้อยละ 10

สำหรับการปรับปรุงด้านหนังสือแบบเรียนนั้น ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 28 ตอบว่าต้องการให้ปรับปรุงหนังสือแบบเรียนเป็นอันดับที่ 2 รองลงมาคือครูร้อยละ 25 ตอบว่าต้องการ

ให้ปรับปรุงหนังสือแบบเรียนเป็นอันดับที่ 2 รองลงมาคือครูร้อยละ 25 ทอมว่าต้องการให้ปรับปรุงหนังสือแบบเรียนเป็นอันดับที่ 1 นอกนั้นตอบไม่ถึง ร้อยละ 9

สำหรับการปรับปรุงอุปกรณ์การสอนนั้น ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 20 ทอมว่าควรปรับปรุงอุปกรณ์การสอนเป็นอันดับที่ 3 รองลงมาคือครูร้อยละ 17 ทอมว่าควรปรับปรุงอุปกรณ์การสอนเป็นอันดับที่ 4 ครูร้อยละ 15 ทอมว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับที่ 2 ร้อยละ 13 ทอมว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับที่ 5 และครูร้อยละ 10 ทอมว่าควรปรับปรุงอุปกรณ์การสอนเป็นอันดับที่ 1

สำหรับการปรับปรุงหนังสืออ่านประกอบนั้น ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 17 ทอมว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับที่ 6 รองลงมาคือครูร้อยละ 16 ทอมว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับที่ 4 ครูร้อยละ 12 ทอมว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับที่ 5 ครูร้อยละ 11 ทอมว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับที่ 3 นอกนั้นตอบไม่เกินร้อยละ 5

สำหรับการปรับปรุงวิธีสอนนั้น ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 21 ทอมว่าควรปรับปรุงวิธีสอน เป็นอันดับที่ 3 รองลงมาคือครูร้อยละ 19 ทอมว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับที่ 4 ครูร้อยละ 11 ทอมว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับที่ 2 ส่วนครูร้อยละ 10 ทอมว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับที่ 1

สำหรับการปรับปรุงห้องเรียนและห้องสังคมศึกษา ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 20 ทอมว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับที่ 6 รองลงมาคือครูร้อยละ 15 ทอมว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับที่ 5 ครูร้อยละ 13 เห็นว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับที่ 1

สำหรับสิ่งที่ครูคิดว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับแรกนั้น มีครูคิดว่าควรปรับปรุงหลักสูตรและประมวลการสอนเป็นอันดับที่ 1 จำนวนร้อยละ 29 มีครูที่คิดว่าควรปรับปรุงหนังสือแบบเรียนเป็นอันดับที่ 1 มีอยู่ร้อยละ 25 สำหรับครูที่ทอมว่าควรปรับปรุงอุปกรณ์การสอนเป็นอันดับที่ 1 มีเพียงร้อยละ 10 ซึ่งเท่ากับครูที่ทอมว่าควรปรับปรุงวิธีสอนเป็นอันดับที่ 1 ครูที่ทอมว่าควรปรับปรุงห้องเรียน และห้องสังคมศึกษาเป็นอันดับที่ 1 มีร้อยละ 13 มีครูจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 4 ที่ทอมว่าควรปรับปรุงหนังสืออ่านประกอบเป็นอันดับที่ 1

เกี่ยวกับอุปสรรคต่อการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาของครูนั้น ครูกลุ่มใหญ่คือ รอยละ 26 เห็นว่าคนไม่ได้รับความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์เพียงพอ รองลงมาคือครู รอยละ 24 เห็นว่าคนไม่สามารถสอนให้ศิษย์เท่าที่หวังไว้ ครูรอยละ 20, 19 และ 17 เห็นว่า (1) คนไม่สามารถที่จะสังเกตการสอนของคนอื่นได้ดี (2) คนไม่สามารถจะนำเอา วิธีสอนที่สังเกตเห็นมาปรับปรุงการสอนของตน และ (3) คนไม่ได้รับการฝึกฝนก่อนออกสอน มาอย่างเพียงพอที่จะเป็นรากฐานของความเจริญในอาชีพครู

เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้ดีขึ้นนั้น ครูสังคมศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ด้านผู้บริหาร

1.1 ควรแจกเอกสาร เกี่ยวกับการสอนแก่ครูสังคมศึกษาโดยทั่วถึงและควร ดำเนินการให้ติดต่อกันไปเรื่อย ๆ

1.2 ในด้านการสรรหาครูที่จะสอนวิชาสังคมศึกษา ควรสรรหาครูที่ได้รับการอบรมในวิชาสังคมศึกษาโดยตรง

1.3 ควรสนับสนุนให้ครูสังคมศึกษาได้หาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

1.4 ควรจัดทำตารางสอนให้พอเหมาะกับความรู้อะก่ากำลังความสามารถของครู

1.5 ควรดูแลสวัสดิการของครู

1.6 ควรมีศรัทธาและสนับสนุนระบบประชาธิปไตย เช่น ให้ครูแสดงความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นของครู

1.7 ควรจัดสอนวิชาสังคมศึกษาในตอนเช้า

2. ด้านครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา

2.1 ครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาควร เป็นผู้ที่มีบุคลิกลักษณะดี

2.2 ควรมีความรู้และวิธีการสอนดี

2.3 ควรเป็นผู้ที่รักและสนใจในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาที่

- 2.4 ควรเป็นผู้ที่มีความประพฤติดี เป็นตัวอย่างแก่นักเรียน
- 2.5 ควรทำตัวให้ทันต่อเหตุการณ์เสมอ
3. คำนหลักสูตร ประมวลการสอน หนังสือคู่มือ
 - 3.1 ควรให้ครูที่ผ่านงานค่านนี้มานานไปจัดทำหลักสูตรโดยร่วมกันทำหลาย ๆ คน ควรจัดให้มีหนังสือแบบเรียน คู่มือครู และเอกสารสำหรับให้ครูคนคว่ำให้สมคูลย์กัน และให้ตรงกับบทเรียนจริง ๆ
 - 3.2 ควรวางหลักสูตรและประมวลการสอนให้แคบกว่านี้ แต่ให้ละเอียดขึ้น
4. คำนวิธีสอน
 - 4.1 ควรสอนวิชานี้ในห้องสังคมศึกษา
 - 4.2 ควรใช้อุปกรณ์การสอนที่เหมาะสมประกอบการสอนทุกครั้ง
 - 4.3 ควรสอนให้เนื้อเรื่องโยงติดต่อกันไป และควรสอนให้สัมพันธ์กัน
ไม่ควรแยกออกเป็นรายวิชา
 - 4.4 ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วย
 - 4.5 การสอนควรเพิ่มเติมเนื้อหาและยกตัวอย่างในชีวิตประจำวันมากขึ้น
ไม่ควรสอนเฉพาะในหนังสือแบบเรียนเท่านั้น
 - 4.6 ควรจะเชิญวิทยากร เช่น พระภิกษุมาช่วยสอนพระพุทธศาสนาด้วย
5. คำนอุปกรณ์การสอน
 - 5.1 ฝ่ายบริหารควรให้ความสะดวกในการใช้อุปกรณ์และควรตั้งงบประมาณในเรื่องอุปกรณ์เป็นพิเศษ
 - 5.2 อุปกรณ์ที่ครูจะนำมาใช้ควรมีให้มากพอ และให้เหมาะสมกับบทเรียนจริง ๆ
 - 5.3 ควรจะส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดทำอุปกรณ์
ง่าย ๆ ขึ้นใจเอง

6. คำนึงกิจกรรมเสริมหลักสูตร

6.1 ผู้บริหารควรสนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรขึ้นในโรงเรียน และชี้แจงให้ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการจัดตั้ง เช่น การตั้งชมรมส่งเสริมศึกษา ชมรมทัศนศึกษา เป็นต้น เพื่อจะได้ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย

6.2 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนี้ควรจะทำอย่างมีหลักการ และทำสม่ำเสมอ เช่น ในการพานักเรียนไปทัศนศึกษาควรมีวิद्यากรที่ทรงความรู้มาบรรยายด้วย

7. คำนึงหนังสือแบบเรียน

7.1 ผู้บริหารควรพิจารณาปรับปรุงหนังสือแบบเรียนทั้งในค่านเนื้อหาวิชา ภาพประกอบ ให้มีความง่ายง่ายสมดุ้ยกันตลอดเล่ม และให้มีความถูกต้องตามข้อเท็จจริง

7.2 ภาพประกอบควรชัดเจน

7.3 ภาษาต้องแจ่มแจ้งไม่คลุมเครือ

7.4 ควรมีแบบฝึกหัดท้ายบทด้วย

8. คำนึงการวัดผล

8.1 ผู้บริหารควรสนับสนุนและให้ความร่วมมือแก่ครูในการใช้อุปกรณ์ในการวัดผล เช่น กระดาษ เครื่องพิมพ์

8.2 ถ้าทำได้ควรสนับสนุนให้ครูในสายสังคมศึกษาร่วมกันจัดทำแบบทดสอบมาตรฐานเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการวัดผลให้ดียิ่งขึ้น

2. สิ่งที่ค้นพบเกี่ยวกับการเรียนวิชาสังคมศึกษาได้แยกออกเป็น 4 ภาค เช่นกัน

ภาคที่ 1 ข้อเท็จจริงทั่วไป เกี่ยวกับนักเรียนที่เป็นตัวแทนของนักเรียนในการวิจัยครั้งนี้ และ ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษา

นักเรียนกลุ่มใหญ่เป็นนักเรียนในโรงเรียนชาย คือ ร้อยละ 47.8 รองลงมาคือ นักเรียน ร้อยละ 35.5 เป็นนักเรียนในโรงเรียนหญิง ส่วนนักเรียนในโรงเรียนสหศึกษามีน้อยที่สุด นักเรียนกลุ่มใหญ่มีอายุระหว่าง 15-17 ปี รองลงมาคือนักเรียน ร้อยละ 32.20 มีอายุระหว่าง 12-14 ปี นักเรียนกลุ่มน้อยมีอายุระหว่าง 18-20 ปี

นักเรียนกลุ่มใหญ่คือ ร้อยละ 80.10 เห็นวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่น่าสนใจ รองลงมาคือ นักเรียน ร้อยละ 63.50 เห็นว่าวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีประโยชน์ต่อความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของนักเรียน นักเรียนกลุ่มน้อย คือ ร้อยละ 6.95 เห็นว่าวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่ไม่ก้าวหน้าและไม่มีความสำคัญ

นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 46.95 ชอบวิชาประวัติศาสตร์มากที่สุด รองลงมาคือ นักเรียน ร้อยละ 27.10 ชอบวิชาภูมิศาสตร์ นักเรียนกลุ่มน้อยที่สุดชอบวิชาหน้าที่พลเมือง วิชาที่นักเรียนกลุ่มใหญ่ คือ ร้อยละ 35.9 ชอบน้อยที่สุดคือวิชาหน้าที่พลเมือง รองลงมาคือ นักเรียนร้อยละ 26.6 ชอบวิชาศีลธรรมน้อยที่สุด นักเรียนกลุ่มน้อยไม่ชอบวิชาประวัติศาสตร์ที่นักเรียนกลุ่มใหญ่คือ ร้อยละ 24.70 ไม่ชอบวิชาสังคมศึกษาเพราะสอบโคตะแนนไม่ดี รองลงมาคือนักเรียน ร้อยละ 22.20 ไม่ชอบเพราะเนื้อหายากเกินไป

ภาคที่ 2 เกี่ยวกับข้อเท็จจริงและปัญหาทั่วไป ที่นักเรียนมักประสบในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ผู้วิจัยได้ค้นพบสิ่งต่าง ๆ ซึ่งแยกออกเป็นหัวข้อใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับ สถานที่ บรรยากาศ และ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่มีผลต่อการเรียน

นักเรียนกลุ่มใหญ่ คือ ร้อยละ 90 บอกว่าโรงเรียนมีห้องสมุดในการช่วยส่งเสริมการเรียนวิชาสังคมศึกษา รองลงมาคือนักเรียนร้อยละ 52.20 บอกว่าโรงเรียนมีห้องสังคมศึกษา

ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนวิชาสังคมศึกษา นักเรียนกลุ่มน้อยตอบว่าโรงเรียนไม่มีสิ่งที่ช่วยส่งเสริมการเรียนวิชาสังคมศึกษาเลย

นักเรียนกลุ่มใหญ่ คือ ร้อยละ 29.40 บอกว่าห้องสังคมศึกษาเป็นสถานที่ที่จะช่วยให้เรียนวิชาสังคมศึกษาดีขึ้น รองลงมาคือนักเรียน ร้อยละ 25.90 กล่าวว่าปูชนียสถานและโบราณสถานที่สำคัญ ๆ เป็นสถานที่ที่จะช่วยให้เรียนวิชาสังคมศึกษาได้ดี นักเรียนกลุ่มน้อยที่สุดเห็นว่าห้องสมุดเป็นสถานที่ที่จะช่วยในการเรียนวิชาสังคมศึกษา

นักเรียนกลุ่มใหญ่ คือ ร้อยละ 55.83 บอกว่าสภาพของห้องเรียนมีผลต่อการเรียนบ้าง นักเรียนที่เห็นว่าสภาพของห้องเรียนมีผลต่อการเรียนมากมีจำนวนถึง ร้อยละ 33.83 นักเรียนกลุ่มน้อยเห็นว่าสภาพของห้องเรียนไม่มีผลต่อการเรียนเลย

2. ข้อเท็จจริงและความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มีผลต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา

นักเรียนกลุ่มใหญ่คือ ร้อยละ 45.30 ตอบว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดขึ้นในโรงเรียนคือชุมนุมสังคมศึกษา รองลงมาคือนักเรียน ร้อยละ 15.40 บอกว่าโรงเรียนไม่มีชุมนุมใดเลย นักเรียนกลุ่มน้อยกล่าวว่าโรงเรียนมีชุมนุมโบราณคดี

ในการจัดกิจกรรมการเรียนนักเรียนกลุ่มใหญ่ คือ ร้อยละ 64.90 มีส่วนร่วมช่วยนักเรียนกลุ่มน้อยที่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเลย นักเรียนกลุ่มใหญ่ คือ ร้อยละ 82.50 เห็นว่าการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทำให้เข้าใจและจำบทเรียนได้มากขึ้น รองลงมาคือนักเรียน ร้อยละ 68.60 เห็นว่าการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทำให้เกิดความสนใจและตั้งใจเรียน นักเรียนกลุ่มน้อยเห็นว่าทำให้เกิดความฉะฉานเริ่มสร้างสรรค์และทำให้มีความรับผิดชอบ

นักเรียนกลุ่มใหญ่ คือ ร้อยละ 44.60 เคยร่วมจัดทำสมุดภาพ นักเรียนที่เคยจัดทำภาพข่าว รวบรวมข่าว ภาพบุคคลสำคัญ ภาพสถานที่สำคัญ มี ร้อยละ 32.60 นักเรียนจำนวนน้อยเคยจัดรายการแสดงทางวิทยุ และ โทรทัศน์ นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 52.50 บอกว่า กิจกรรมที่ครูจัดบ่อยที่สุด คือการรายงาน รองลงมาคือนักเรียนจำนวน 22.00 บอกว่าครูให้ทำสมุดภาพ นักเรียนกลุ่มน้อยตอบว่าครูให้นักเรียนหัดพูดหน้าชั้น

3. ข้อเท็จจริงและความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา

นักเรียนกลุ่มใหญ่ คือ ร้อยละ 30.50 รู้สึกสนุกสนานขณะที่เรียนวิชาสังคมศึกษา รองลงมาคือนักเรียน ร้อยละ 24.13 รู้สึกว่าเข้าใจบทเรียนอย่างดี นักเรียนกลุ่มน้อยรู้สึกอึดอัดไม่อยากเรียน

นักเรียนกลุ่มใหญ่คือ ร้อยละ 48.25 บอกว่าครูใช้แบบเรียนที่โรงเรียนกำหนดให้ และวิธีการสอนอื่นที่เห็นว่าเหมาะสมกับนักเรียนในชั้นที่สอน รองลงมาคือนักเรียนร้อยละ 26.95 เห็นว่าครูมักหาวิธีการสอนจากที่อื่นมาสอนมากกว่าใช้แบบเรียนที่โรงเรียนกำหนดให้เพราะมีประโยชน์แก่นักเรียน นักเรียนจำนวนน้อยเห็นว่าครูชอบพูดออกนอกเรื่อง

นักเรียนกลุ่มใหญ่คือ ร้อยละ 87.59 เห็นว่าครูสอนวิชาสังคมศึกษาให้สัมพันธ์กับวิชาอื่นเป็นบางครั้ง จำนวนนักเรียนที่กล่าวว่าครูสอนวิชาสังคมศึกษาสัมพันธ์กับวิชาอื่นทุกครั้ง และที่กล่าวว่าครูสอนวิชาสังคมศึกษาไม่สัมพันธ์กับวิชาใดเลยมีจำนวนกลุ่มละประมาณร้อยละ 5

นักเรียนกลุ่มใหญ่ คือ ร้อยละ 64.80 ศึกษาเพิ่มเติมจากหนังสือพิมพ์ เอกสารและวารสาร รองลงมาคือนักเรียนร้อยละ 59.30 ศึกษาเพิ่มเติมจากวิทยุหรือโทรทัศน์

นักเรียนกลุ่มใหญ่คือ ร้อยละ 59.10 ใ้รับคำแนะนำให้ติดตามข่าวประจำวันบางคร้ง มีนักเรียนจำนวนไม่น้อยที่ใ้รับคำแนะนำให้ติดตามข่าวประจำวันเสมอ ส่วนนักเรียนที่ไม่ใ้รับคำแนะนำให้ติดตามข่าวประจำวันเลยมีน้อยที่สุด

4. ข้อเท็จจริงและความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนที่มีผลต่อการเรียนของนักเรียน

นักเรียนกลุ่มใหญ่ คือ ร้อยละ 58.02 ทอบว่าโรงเรียนมีเอกสารและหนังสือให้นักเรียนคนควมมากปานกลาง รองลงมาคือนักเรียนร้อยละ 25.35 ทอบว่าโรงเรียนมีหนังสือและเอกสารสำหรับใ้ให้นักเรียนคนควมมาก นักเรียนจำนวนน้อยทอบว่าโรงเรียนไม่มีหนังสือและเอกสารสำหรับใ้ให้นักเรียนคนควมเลย

นักเรียนกลุ่มใหญ่ คือ ร้อยละ 53.56 เห็นว่าครูใช้อุปกรณ์การสอนบางครั้ง รองลงมาคือ นักเรียน ร้อยละ 24.90 เห็นว่าครูใช้อุปกรณ์การสอนบ่อยครั้ง นักเรียนจำนวนน้อย เห็นว่าครูไม่ใช้อุปกรณ์การสอนเลย การที่ครูใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนนักเรียนส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 77.00 รู้สึกว่าบทเรียนน่าสนใจ รองลงมาคือนักเรียน ร้อยละ 70.00 รู้สึกว่าเข้าใจบทเรียนดีขึ้นมาก นักเรียนกลุ่มใหญ่คือ ร้อยละ 55.00 รู้สึกว่าครูชอบใช้อุปกรณ์การสอนประเภทแผนที่มากที่สุด รองลงมาคือนักเรียน ร้อยละ 15.75 รู้สึกว่าครูชอบใช้รูปภาพมากที่สุด นักเรียนจำนวนน้อยรู้สึกว่าคุณครูชอบใช้หนังสือพิมพ์มากที่สุด อย่างไรก็ตามนักเรียนกลุ่มใหญ่ คือ ร้อยละ 50.35 ต้องการให้ครูใช้อุปกรณ์การสอนทุกครั้ง รองลงมาคือนักเรียน ร้อยละ 26.65 ต้องการให้ครูใช้อุปกรณ์การสอนบางครั้ง

ภาคที่ 3 ทักษะเกี่ยวกับการเรียนวิชาสังคมศึกษา

1. ทักษะเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน

นักเรียนกลุ่มใหญ่คือ ร้อยละ 66.35 ชอบวิชาสังคมศึกษาปานกลาง รองลงมาคือ นักเรียนร้อยละ 19.55 ชอบวิชาสังคมศึกษามาก

นักเรียนกลุ่มใหญ่ คือ ร้อยละ 43.00 เห็นว่าครูมีวิธีสอนดี รองลงมาคือนักเรียน ร้อยละ 41.30 เห็นว่าครูมีความรู้ดี

นักเรียนกลุ่มใหญ่ คือ ร้อยละ 33.65 ต้องการครูที่ทันสมัยมีความรู้กว้างขวาง รองลงมาคือนักเรียน ร้อยละ 28.10 ต้องการครูที่มีระเบียบและสอนดี นักเรียนจำนวนน้อยต้องการครูที่ไม่ให้การบ้านเลย

นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 67.29 ทอบว่าเวลาเขาเป็นเวลาที่เรียนสังคมศึกษาได้ดีที่สุด รองลงมาคือนักเรียน ร้อยละ 24.69 เห็นว่าเรียนเวลาใดก็ได้

นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 46.22 เห็นว่าจำนวนชั่วโมงเรียนวิชาสังคมศึกษาในแต่ละสัปดาห์นั้นพอเหมาะกะกับเนื้อหาวิชาแล้ว รองลงมาคือนักเรียน ร้อยละ 24.25 เห็นว่าควรเพิ่มเติมชั่วโมงสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา

ในเรื่องการเชิญวิทยากรมาช่วยสอนนักเรียนกลุ่มใหญ่ คือ ร้อยละ 33.42 ไม่เกิดความรูสึกอะไรเพราะครูไม่เคยเชิญวิทยากรมาเลย รองลงมาคือนักเรียนร้อยละ 30.10 ต้องการให้เชิญวิทยากรมาช่วยสอนเดือนละครั้ง

2. ทักษะและขอเท็จจริงเกี่ยวกับหนังสือแบบเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน

นักเรียนกลุ่มใหญ่ คือ ร้อยละ 38.40 เห็นว่าภาษาที่ใช้ในหนังสือแบบเรียนไม่รัดกุม ทำให้เข้าใจความหมายได้หลายอย่าง รองลงมาคือนักเรียน ร้อยละ 30.80 เห็นว่าเนื้อหาบางตอนในหนังสือแบบเรียนไม่ถูกต้องตามขอเท็จจริง นักเรียนกลุ่มใหญ่ คือ ร้อยละ 55.00 นิยมอ่านหนังสือประกอบวิชาสังคมศึกษาประเภทประวัติบุคคล รองลงมาคือนักเรียนร้อยละ 50.80 นิยมใช้หนังสืออ่านประกอบประเภทนิตยสาร วารสาร และหนังสือพิมพ์

3. ทักษะและขอเท็จจริงเกี่ยวกับการวัดผลการเรียนของนักเรียน

นักเรียนกลุ่มใหญ่ คือ ร้อยละ 48.20 บอกว่าครูวัดผลโดยเก็บคะแนนจากการสอบทุกครั้ง รองลงมาคือนักเรียน ร้อยละ 22.10 บอกว่าครูวัดผลโดยเก็บคะแนนจากแบบฝึกหัด

นักเรียนกลุ่มใหญ่คือ ร้อยละ 56.08 เห็นว่าควรจะวัดผลทุกครั้งที่ยื่นจบแต่ละเรื่อง นักเรียน ร้อยละ 13.30 เห็นว่าควรวัดผลเดือนละครั้ง นักเรียนจำนวนน้อยเห็นว่าควรวัดผลปลายปีเพียงครั้งเดียว

นักเรียนกลุ่มใหญ่ คือ ร้อยละ 53.99 ชอบการวัดผลแบบปรนัยและอัตนัยผสมกัน รองลงมาคือนักเรียน ร้อยละ 26.85 ชอบการวัดผลแบบปรนัย มีนักเรียนจำนวนน้อยที่ชอบการวัดผลแบบอัตนัย เกี่ยวกับลักษณะของขอทดสอบ นักเรียนกลุ่มใหญ่คือ ร้อยละ 42.70 เห็นว่าควรเป็นขอทดสอบที่ครูแต่งเอง รองลงมาคือนักเรียน ร้อยละ 28.80 เห็นว่าขอทดสอบนั้นควรเป็นขอสอบจากโรงเรียนอื่น

4. ทักษะและขอเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน

เมื่อมีปัญหานักเรียนกลุ่มใหญ่ คือ ร้อยละ 58.80 แก่ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนโดยตาม

ครูผู้สอน รองลงมาคือนักเรียน ร้อยละ 23.57 แก้ปัญหาโดยค้นคว้าหาคำตอบในห้องสมุด นักเรียนจำนวนน้อยแก้ปัญหาโดยถามผู้ปกครองและไม่ถามใครเลย

ส่วนนักเรียนกลุ่มใหญ่คือ ร้อยละ 45.80 ทอมว่าสภาพการที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา คือ เสียงรบกวนจากภายนอกโรงเรียน เช่น เสียงรถยนต์ เครื่องบิน เป็นต้น รองลงมาคือนักเรียน ร้อยละ 16.60 ทอมว่าสภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา คือ ห้องเรียนไม่เป็นระเบียบ นักเรียนกลุ่มใหญ่คือ ร้อยละ 35.43 เห็นว่าอุปสรรคในการเรียนวิชาสังคมศึกษาคือ เวลาเรียนน้อยไป รองลงมาคือนักเรียนร้อยละ 17.95 ทอมว่าอุปสรรคคือ การขาดอุปกรณ์การสอน นักเรียนจำนวนน้อยเห็นว่าอุปสรรคต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษานี้ คือ ครูสอนเร็วจนตามไม่ทัน

ภาคที่ 4 ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้ดีขึ้น

นักเรียนกลุ่มใหญ่คือ ร้อยละ 46.04 ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าการเรียนวิชาสังคมศึกษาจะให้ได้ผลดีนั้นจะต้องมีการทดสอบเมื่อจบบทเรียนบทหนึ่ง ๆ รองลงมาคือนักเรียนร้อยละ 31.30 เสนอว่าควรทำการทดสอบอย่างสม่ำเสมอ

นักเรียนกลุ่มใหญ่คือ ร้อยละ 35.89 เห็นว่าควรปรับปรุงอุปกรณ์การสอน รองลงมาคือ นักเรียน ร้อยละ 20.05 ทอมว่าควรปรับปรุงวิธีการสอนของครู นักเรียนจำนวนใกล้เคียงกัน เห็นว่าควรปรับปรุงความสะดวกในการใช้ห้องสมุด พิพิธภัณฑ

นอกจากนี้นักเรียนได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการสอนเพิ่มเติมไว้ดังนี้ คือ

1. คำนว้ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ครูควรเป็นผู้ที่มีบุคลิกลักษณะดี มีความรู้และวิธีสอนดีและมีความเชื่อมั่นในตนเอง ครูจะต้องมีศิลป์ในการพูด รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ตลอดจนเป็นผู้ที่มีความประพฤติดีเป็นตัวอย่างแก่นักเรียนด้วย

ด้านวิธีการสอนของครู ครูควรจะทำวิธีสอนแปลก ๆ ใหม่ ๆ มาสอนนักเรียน ครูไม่ควรสอนเร็วเกินไปจนนักเรียนตามไม่ทัน ในการสอนครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและรับฟังความเต็มใจ ถ้าทำได้ควรจะสอนวิชาสังคมศึกษาในตอนเช้ามากกว่าตอนบ่าย การสอนควรติดต่อกันเป็นเรื่อง ๆ ไม่ควรให้ขาดตอน ครูไม่ควรมุ่งเนื้อหาวิชาแต่อย่างเดียว

ควรจะต้องเกี่ยวข้องกับระเบียบวินัยของชั้นด้วย

ในค่านอุปกรณการสอน นักเรียนให้ความเห็นว่าควรควรรี้อุปกรณ์ประกอบการสอนทุกครั้ง และอุปกรณ์นั้นควรมีหลายประเภท แต่ควรควรรู้จักวิธีเลือกให้เหมาะกับบทเรียนจริง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรควรจัดให้มีป้ายประกาศและศิลาจารึกประจำวันไว้หน้าชั้นเรียน และให้นักเรียนเก็บรวบรวมข่าว เอกสาร จากสถานทูตมาเก็บไว้เป็นมุมสังคมศึกษาในห้องเรียน

ค่านการวัดผล นักเรียนเห็นว่าควรควรจะวัดผลเมื่อเรียนจบแต่ละบทเรียน ข้อทดสอบควรเป็นแบบปรนัย และอัตนัย ผสมกัน นอกจากนี้ควรควรจัดให้มีกิจกรรมการวัดผลชั้นบ้าง เช่น รายการตอบปัญหา เป็นต้น และควรมีคะแนนความประพฤติสำหรับวิชานี้ด้วย

2. ค่านผู้บริหาร นักเรียนเห็นว่าควรสนับสนุนการเรียนวิชานี้ให้มากขึ้น โดยการขอความร่วมมือจากทุกฝ่ายตั้งแต่ฝ่ายบริหารชั้นสูงสุดคือ กระทรวงศึกษาธิการลงมา เช่น ขอความร่วมมือในการจัดหางบประมาณสำหรับซื้ออุปกรณ์ และหนังสือสำหรับนักเรียนได้ใช้อย่างเพียงพอ และกระทรวงศึกษาธิการควรจะให้ความสนใจในการปรับปรุงวิชานี้โดยเฉพาะเกี่ยวกับหลักสูตรและประมวลการสอนวิชาสังคมศึกษา ควรให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียน และควรเพิ่มเวลาเรียนให้มากขึ้นเป็นประมาณสัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง และหลักสูตรควรจะให้เหมาะสมกับความสนใจของนักเรียน ไม่ควรให้ซ้ำกันจะทำให้ให้นักเรียนเบื่อหน่าย

ในค่านการปรับปรุงวิธีสอนของครู ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูปรับปรุงตนเองโดยค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ และควรดูแลเกี่ยวกับความสะดวกในการใช้สถานที่และสิ่งรบกวนต่าง ๆ ที่สำคัญที่สุดคือควรมีเกณฑ์ในการเลือกครูเพื่อให้ได้ครูที่มีความรู้จริง ๆ มาสอน

ค่านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผู้บริหารควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรขึ้นในห้องเรียน เช่น จัดให้มีชุมนุมสังคมศึกษา ชุมนุมอภิปราย โคว์วาทิ การศึกษานอกสถานที่ ตลอดจนจัดให้มีนิทรรศการ และแสดงผลงานของนักเรียนทุกปี เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสนใจและตั้งใจเรียนวิชานี้มากขึ้น

ค่านหนังสือแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ ผู้บริหารโดยเฉพาะกระทรวงศึกษา-
ธิการควรปรับปรุงหนังสือแบบเรียนทุกคานตั้งแต่รูปร่าง กระดาษที่พิมพ์ เนื้อหา ภาษาที่
ใช้ ตัวพิมพ์ ตลอดจนแบบฝึกหัดท้ายบท สำหรับหนังสืออ่านประกอบนั้นนักเรียนเห็นว่าควรจัด
ไว้ในห้องสมุดและมีมากพอที่นักเรียนจะค้นคว้าได้ทุกคน

คานตัวนักเรียนเอง นักเรียนเห็นว่าควรจะได้ช่วยตนเองเสียก่อน เป็นต้นว่าบททวน
บทเรียนที่เรียนมาแล้ว คึงใจและสนใจฟังคำอธิบาย และพยายามเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัด
กิจกรรม ถ้าหากมีปัญหในเรื่องใดก็ควรจะชวนช่วยหาทางแก้ไขปัญหานั้น ซึ่งอาจทำได้
โดยถามครูหรือผู้ปกครอง เป็นต้น

อภิปรายผลของการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้อาจจะไม่สมบูรณ์ เนื่องจากตัวประกอบบางประการ เช่น ความเชื่อถือได้ของคำตอบซึ่งขึ้นอยู่กับความเข้าใจในแบบสอบถาม ความตั้งใจและความจริงใจของครูและนักเรียนในการตอบแบบสอบถาม เวลาสำหรับการวิจัยมีน้อย เนื่องจากโครงสร้างแบบสอบถามในภาคปลายของปีการศึกษา นักเรียนได้เรียนวิชานี้จบไปแล้วและมีเวลาตอบไม่พอนอกจากนี้ผู้วิจัยยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการวิจัยมาก่อน อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ได้ในครั้งนี้เป็นที่น่าเชื่อถือได้ เพราะได้ใช้วิธีการที่มีระเบียบและทำด้วยความระมัดระวัง สิ่งที่สนับสนุนว่าข้อมูลนี้เชื่อถือได้ก็คือ

1. ครูและนักเรียนที่ใช้เป็นตัวแทนประชากรได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี คือ คิดเป็นร้อยละ 92.09
2. ข้อเท็จจริงที่พบในการวิจัยครั้งนี้ใกล้เคียงกับการค้นพบในครั้งก่อน ๆ ของผู้วิจัยอื่น ดังนี้

1. การค้นพบว่านักเรียนเรียนวิชาสังคมศึกษาไม่ได้ค้นคว้าหาสาเหตุมาจากตัวครู วิธีสอน อุปกรณ์การสอน หลักสูตรและประมวลการสอน สถานที่เรียน และปัญหาจากฝ่ายบริหาร เป็นต้น ตรงกับการค้นพบของ วิไล พรหมคุปต์¹ ที่ใกล้เคียงถึงสาเหตุบางประการที่ทำให้เด็กไม่สนใจเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เช่น โรงเรียนมัธยมในประเทศไทยใช้หลักสูตรประเภทขยายยอ ทำให้วิชาประวัติศาสตร์ไม่สัมพันธ์กับวิชาอื่น ประกอบกับวิชาประวัติศาสตร์มีเนื้อหามากเกินไป ครูพยายามเร่งสอนให้ทันตามหลักสูตร ไม่สนใจว่านักเรียนจะเข้าใจหรือไม่ ครูขาดอุปกรณ์ประกอบการสอนที่จะช่วยให้วิธีการสอนน่าสนใจ สภาพของห้องเรียนไม่เหมาะสม เช่น แคนเกินไป เป็นต้น

¹วิไล พรหมคุปต์ "วิธีสอนประวัติศาสตร์ให้เป็นที่น่าสนใจแก่นักเรียนมัธยมปลาย" วิทยานพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2495, 40 หน้า

2. การค้นพบว่าครูและนักเรียนนิยมการสอนแบบใช้อุปกรณ์การสอน และการสอนแบบมีกิจกรรม ตลอดจนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรขึ้น เพื่อจะให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนดียิ่งขึ้น ตรงกับข้อเท็จจริง ที่ สิริมา วรยิ่งยง² ค้นพบว่าการสอนวิชา ภูมิศาสตร์-ประวัติศาสตร์ แผนใหม่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม แทนที่จะให้นักเรียนนั่งฟังครูอธิบายฝ่ายเดียว ทำให้การเรียนวิชานี้สนุกสนานยิ่งขึ้น

3. ในการที่ได้พบว่าครูส่วนใหญ่สร้างนิสัยและทัศนคติความเป็นประชาธิปไตยให้กับนักเรียน แต่มีปัญหาหลายอย่างเช่น ครูต้องใช้เวลาในการสร้างสิ่งเหล่านั้นาน สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน ทางบ้าน และทางสังคมเป็นอุปสรรค อย่างไรก็ตามครู นักเรียน และผู้บริหารมีความเข้าใจในระบบประชาธิปไตยดีขึ้นมาก เป็นต้นว่าครูและผู้บริหารให้โอกาสนักเรียนในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องการเรียนการสอนมากขึ้น ใกล้เคียงกับที่ จุไร ลียากาศ³ ค้นพบ คือ การบริหารโรงเรียนแบบประชาธิปไตยมีอยู่ในอุดมคติเท่านั้น การปฏิบัติเป็นไปได้ยาก เพราะผู้บริหารขาดความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนขาดความเลื่อมใสในระบบประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังขาดความร่วมมืออย่างแท้จริงจากทุกฝ่าย ทั้งนี้ เพราะผู้เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ครู นักเรียน ผู้บริหารยังไม่เข้าใจในระบบประชาธิปไตยอย่างถ่องแท้ จึงมักจะเกินเลยขอบเขตไปบ่อย ๆ

4. ที่พบว่าครูวิชาสังคมศึกษากลุ่มใหญ่ต้องการให้มีการอบรมครูและมีการนิเทศการสอนประมาณปีละครั้ง เกี่ยวกับการใช้และสร้างอุปกรณ์อย่างง่าย ๆ เป็นต้น ตรงกับการค้นพบของ วณิช นพรัตน์⁴ ซึ่งได้กล่าวไว้ว่าครูส่วนมากอยากให้ศึกษานิเทศก์ไปแนะนำวิธีสอนวิชาสังคมศึกษาตามโรงเรียนต่าง ๆ

² สิริมา วรยิ่งยง "โครงการจัดและดำเนินการสอนวิชาภูมิศาสตร์-ประวัติศาสตร์แผนใหม่" วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2499, 106 หน้า

³ จุไร ลียากาศ "การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยม" วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2500, 60 หน้า

⁴ วณิช นพรัตน์ "การเคลื่อนไหวของประมวลการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมปลาย พ.ศ. 2475-2501" วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2503, 106 หน้า

5. ผู้วิจัยได้พบว่าโรงเรียนต่าง ๆ มีอุปกรณ์การสอนน้อยไม่เหมาะสม ครูไม่ได้รับความสะดวกในการใช้อุปกรณ์ ครูสอนมากชั่วโมงเกินไป ทำให้ไม่มีเวลาเตรียมและสร้างอุปกรณ์ ประกอบกับครูเองไม่มีความสามารถในการสร้างอุปกรณ์อย่างง่ายขึ้นใช้ ผู้บริหารเองก็ไม่คอยให้ความสนับสนุนช่วยเหลือครูในค่านนี้เท่าที่ควร ทำให้ครูใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษาน้อย การค้นพบครั้งนี้ตรงกับที่ กรรณี เล็กวิจิตร⁵ ค้นพบ คืออุปกรณ์การสอนที่โรงเรียนจัดให้นั้นมีอยู่เป็นจำนวนมาก คุณภาพของการให้บริการนี้อยู่ในระดับปานกลาง ครูส่วนมากสามารถใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนอย่างใดก็ได้ แต่ไม่มีเวลาเพียงพอแก่การเตรียมอุปกรณ์การสอน และไม่สามารถหาอุปกรณ์ที่ต้องการใช้ได้

6. การค้นพบครั้งนี้ยังตรงกับที่ สมศรี สุวรรณนิมิต⁶ ค้นพบ ในเรื่องจำนวนและชนิดของอุปกรณ์ซึ่งมีมากขึ้นหลายอย่าง แต่ยังไม่สมบูรณ์และไม่พอเพียงกับความต้องการของครู

7. การค้นพบที่ว่ามีความรู้จำนวนไม่น้อยที่ไม่สามารถสร้างอุปกรณ์ง่าย ๆ ขึ้นใช้ตรงกับ การค้นพบของ ชิริน ปาทอเรีย⁷ ที่ค้นพบว่าครูไม่ทราบวิธีใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนวิชาประวัติศาสตร์ และไม่ทราบวิธีทำอุปกรณ์อย่างง่าย ๆ เพื่อใช้ประกอบการสอน

⁵กรรณี เล็กวิจิตร "ปัญหาและอุปสรรคในการใช้อุปกรณ์การสอนของครูโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดพระนครและธนบุรี" วิทยานพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2503, 106 หน้า.

⁶สมศรี สุวรรณนิมิต "สำรวจอุปกรณ์การสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนส่วนกลางประจำปีการศึกษา 2504" วิทยานพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2504, 45 หน้า.

⁷ชิริน ปาทอเรีย "การใช้อุปกรณ์ในการสอนประวัติศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1" วิทยานพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2504, 45 หน้า

8. ที่ได้พบว่าครูกลุ่มใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในการทำประมวลการสอนเพื่อจะช่วยให้เกิดผลดีในการสอนและเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูอื่น ๆ ตรงกับการค้นพบของ ภัทรพร ทิพย์รักษา⁸ ที่ได้กล่าวไว้ว่า ครูวิชาสังคมศึกษาต้องการมีส่วนร่วมในการทำหลักสูตร และประมวลการสอนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเสนอปัญหาต่าง ๆ

9. การค้นพบว่า ครูวิชาสังคมศึกษาต้องการปรับปรุงแบบเรียนให้ดีขึ้น เช่น ให้เนื้อหาถูกต้องตามข้อเท็จจริง มีภาพประกอบมากขึ้น มีแบบฝึกหัดท้ายบท เป็นต้น ตรงกับการค้นพบของ ภัทรพร ทิพย์รักษา⁹ ได้กล่าวไว้ว่า ครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับหนังสือแบบเรียนให้ถูกต้องสอดคล้องกับหลักสูตรปัจจุบัน ไม่ขาดตกบกพร่อง หรือผิดพลาดทั้งตัวสะกด เนื้อเรื่อง ตลอดจนตัวเลขสถิติ

10. ที่ว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนมากชอบวิชาประวัติศาสตร์มากที่สุด ชอบวิชาหน้าที่พลเมืองน้อยที่สุด ตรงกับการค้นพบของ พราวมาศ ทิตตานนท์¹⁰ ได้กล่าวว่า นักเรียนไม่ชอบวิชาหน้าที่พลเมือง

11. ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยยังพบว่า การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่ได้รับการปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์พอใช้ แต่ยังมีปัญหาอื่นที่ทำให้การเรียนการสอนไม่ได้ผลเท่าที่ควร เช่น ครูไม่สอนแต่ละวิชาให้สัมพันธ์ อุปกรณ์การสอนมีน้อย และไม่คอยทันสมัย มี

⁸ ภัทรพร ทิพย์รักษา "ความช่วยเหลือทางค่านวิชาการศึกษาที่ครูสอนสังคมศึกษาต้องการ วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2506, 94 หน้า.

⁹ เพิ่งอ้าง

¹⁰ พราวมาศ ทิตตานนท์ ปัญหาการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-2 วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2506, 86 หน้า

หนังสือสำหรับคนคว้าน้อยเกินไป โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีห้องสังคมศึกษา ครูได้รับการสนับสนุนให้จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรพอควร แต่ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากครูปกครอง หลักสูตรประมวลการสอน และหนังสือแบบเรียนยังมีขอบกว้างอยู่มาก ซึ่งคล้ายคลึงและใกล้เคียงกับการค้นพบของ จิตรบุญรวม เฒ่าวัฒนา¹¹ ที่ค้นพบว่า วิธีการสอนของครูยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โรงเรียนมีอุปกรณ์การสอนน้อย และยังไม่ค่อยทันสมัย มีหนังสือสำหรับคนคว้าน้อยเกินไป ไม่มีห้องสังคมศึกษา ไม่มีพิพิธภัณฑ์สังคมศึกษา ครูจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรน้อยเกินไป โรงเรียนไม่มีชุมนุมสังคมศึกษา ให้ครูและนักเรียนร่วมมือกันจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้ดีขึ้น

¹¹จิตรบุญรวม เฒ่าวัฒนา "การสำรวจปัญหาและอุปสรรคการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" วิทยานิพนธ์ คณะบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา

สรุปความ

จากการค้นพบสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาครั้งนี้พอจะสรุปได้ว่า

1. ครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่คือ 76 % เป็นครูหญิง
2. ครูส่วนใหญ่คือ 46 % มีวุฒิปริญญาหรือเทียบเท่า และที่มีวุฒิปริญญาทางวิชาการ และปริญญาทางวิชาการศึกษามีอยู่ประมาณ 40 % นอกนั้นเป็นผู้ที่มีวุฒิต่อ และส่วนใหญ่เชื่อว่าตนมีความรู้เกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษาอยู่ในเกณฑ์พอใช้
3. ครูที่สอนในระดับชั้นส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย คือครูรอยละ 45 เคยสอนมาแล้วระหว่าง 1-5 ปีเท่านั้น ส่วนที่สอนมาระหว่าง 26-30 ปี มีเพียงรอยละ 3 เท่านั้น
4. ครูส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าสอนวิชาสังคมศึกษาเพราะมีใจรัก ส่วนเหตุผลที่ครูไม่ชอบสอนวิชาสังคมศึกษาคือหาอุปกรณ์การสอนยาก
5. วิชาในหมวดสังคมศึกษาที่ครูชอบสอนมากที่สุดได้แก่วิชาภูมิศาสตร์เป็นอันดับที่ 1 วิชาประวัติศาสตร์สากลเป็นอันดับที่ 2 และวิชาประวัติศาสตร์ไทยเป็นอันดับที่ 3 วิชาที่ครูชอบสอนน้อยที่สุดคือ วิชาหน้าที่พลเมือง รองลงมาคือ วิชาศีลธรรม
6. ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่เข้าใจความมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษา แต่ยังไม่เข้าใจบทบาทของวิชานี้ในโครงการเรียนการสอนของโรงเรียนเท่าที่ควร จึงทำให้ไม่สามารถสอนวิชานี้ให้บรรลุเป้าหมายที่มุ่งหวังไว้
7. ครูส่วนใหญ่ไม่พอใจหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันโดยให้เหตุผลว่า (1) หลักสูตรและเวลาเรียนไม่สมดุลกัน (2) หลักสูตรมีเนื้อหาแต่ละระดับชั้นซ้ำกัน (3) มีเนื้อหาวิชามากเกินไปที่จะจัดกิจกรรมการสอนให้เหมาะสมได้ (4) หลักสูตรและคะแนนไม่สมดุลกัน
8. ครูส่วนใหญ่ใช้ประมวลการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ ฉะนั้นจึงมักเกิดปัญหาที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอนที่แท้จริง ทั้งยังไม่สามารถจัดให้เหมาะสมกับนักเรียนในชั้นของคนที่ช่วย

9. ครูสังคมนาต้องรับผิดชอบนักเรียนเป็นจำนวนมากคือตั้งแต่ 226 ถึง 250 คน ต้องสอนหลายระดับชั้น และต้องสอนมากชั่วโมง คือ ต้องสอนสัปดาห์ละไม่ต่ำกว่า 16 ชั่วโมง เป็นอย่างน้อย และยังต้องทำหน้าที่พิเศษอื่น ๆ เช่น ควบคุมบรรยากาศนักเรียน เป็นต้น ทำให้ครูไม่มีเวลาเตรียมการสอนใดเพียงพอ ซึ่งนับว่าเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานการสอนของครูอย่างยิ่ง

10. ครูใหม่ต้องการความช่วยเหลือเบื้องต้นเกี่ยวกับการดำเนินการสอนตั้งแต่เริ่มเข้ารับงาน แต่ผู้บริหารยังไม่ให้ความช่วยเหลือเท่าที่ควร เช่น ไม่ได้จัดให้มีการประชุมพิเศษเกี่ยวกับการสอน เป็นต้น

11. ครูสังคมนาสนใจและพยายามจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนเสมอ แต่ก็ยังมีครูอยู่เป็นจำนวนไม่น้อยที่ยังไม่สามารถจัดกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือจากครูปกครองของนักเรียน และนักเรียนไม่สนใจในกิจกรรมที่จัดขึ้น

12. ครูสังคมนาชอบวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ และชอบนำมาทดลองใช้ แต่ครูไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้ในสภาพการสอนของตน เนื่องจากขาดความเข้าใจในวิธีการ และไม่ได้รับความส่งเสริมจากผู้บริหารระดับสูงเท่าที่ควร

13. ครูสังคมนาเห็นประโยชน์ของการใช้อุปกรณ์การสอน แต่มีครูอยู่จำนวนไม่น้อยที่ไม่มีความรู้ ไม่เข้าใจ และไม่สามารถที่จะใช้หรือสร้างอุปกรณ์อย่างง่าย ๆ

14. ครูส่วนใหญ่เข้าใจความมุ่งหมายของการวัดผล แต่ยังไม่แน่ใจในประสิทธิภาพของข้อทดสอบที่นำมาวัดผล และยังไม่มีความสามารถในการสร้างข้อทดสอบมาตรฐานขึ้นใช้ตลอดจนมีปัญหาทางการเงินที่จะนำมาทำแบบทดสอบอีกด้วย

15. ครูส่วนใหญ่ลงความเห็นว่า หนังสือแบบเรียนที่ใช้อยู่มีข้อบกพร่องดังนี้ (1) เนื้อหาสั้นเกินไปจนไม่เข้าใจ (2) หนังสือแบบเรียนไม่มีปัญหาให้คอยท้าทาย (3) ไม่มีสรุปท้ายบท (4) เนื้อหาบางตอนไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริง (5) ภาษาไม่รัดกุมทำให้เข้าใจความหมายได้หลายอย่าง

16. ปัญหาต่าง ๆ ที่ครูสังคมนาประสบในขณะที่ทำการสอน มีดังนี้ คือ

16.1 คำนวณบริหาร (1) ไม่จัดบริการเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์การสอน
 อย่างพอสมควร (2) ไม่สนับสนุนให้นักเรียนหัดสอบใหม่ ๆ มาใช้ (3) ไม่คิดแปลงจัดห้องเรียน
 และโต๊ะเรียนให้เหมาะแก่การจัดกิจกรรม (4) ไม่ให้ความช่วยเหลือแก่ครูในการแก้ปัญหา
 ต่าง ๆ เท่าที่ควร เพราะส่วนใหญ่ครูมักขอความช่วยเหลือจากเพื่อนครู หรือแก้ปัญหาด้วยตน
 เอง

16.2 คำนวณนักเรียน (1) นักเรียนไม่ค่อยสนใจหรือไม่เห็นความสำคัญ
 ของวิชานี้เท่าที่ควร (2) นักเรียนไม่ได้รับการฝึกฝนให้มีลักษณะที่เหมาะสมแก่การเรียน
 วิชาสังคมศึกษามาตั้งแต่ชั้นต้น ๆ (3) ผู้ปกครองไม่สนใจและไม่ให้ความร่วมมือเกี่ยว
 กับการเรียนของนักเรียนเท่าที่ควร

17. ครูสังคมศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งที่ควรปรับปรุงเป็นลำดับคือ
 (1) หลักสูตรและประมวลการสอน (2) หนังสือแบบเรียน (3) อุปกรณ์การสอน (4) วิธี
 สอน และ (5) การจัดห้องเรียนและห้องสังคมศึกษา

18. นักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาสังคมศึกษาและชอบเรียนวิชาประวัติ-
 ศาสตร์มากที่สุดแต่วิชาที่นักเรียนชอบน้อยที่สุด คือ วิชาหน้าที่พลเมือง

19. นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าจำนวนชั่วโมงเรียนและเนื้อหาวิชาที่กำหนด
 ไว้ในหลักสูตรวิชาสังคมศึกษายังไม่สมดุลกัน และให้ขอเสนอว่าควรเพิ่มชั่วโมงเรียนให้มาก

20. นักเรียนส่วนใหญ่สนใจและชอบที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนที่ครูจัด
 ขึ้น แต่นักเรียนเห็นว่ากิจกรรมที่ครูจัดขึ้นไม่ค่อยน่าสนใจ เพราะครูจัดกิจกรรมเฉพาะอย่าง
 เดียวคือ การรายงานข่าวมากเกินไป

21. กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่โรงเรียนจัดได้แก่ชุมนุมสังคมศึกษา แต่ยังไม่
 แพร่หลายคงจัดอยู่เฉพาะในบางโรงเรียนเท่านั้น

22. นักเรียนส่วนใหญ่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของอุปกรณ์การสอน และ
 ต้องการให้ครูใช้ทุกครั้ง อุปกรณ์ที่นักเรียนเห็นว่าควรขอใช้เสมอคือ แผนที่

23. ทั้งครูและนักเรียนมีความเห็นพ้องกันว่าโรงเรียนมีห้องสมุดที่จะช่วย
 ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา แต่ยังมีหนังสือและเอกสารที่จะใช้คนควานน้อยเกินไป
 ไม่เพียงพอกับความต้องการ

24. ในเรื่องการวัดผล นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้ (1) วัดผลทุกครั้งเมื่อจบบทเรียนแต่ละเรื่อง (2) ครูผู้สอนเป็นผู้ออกข้อสอบเอง (3) ข้อสอบเป็นแบบปรนัยและอัตนัยผสมกัน

25. นักเรียนและครุมีความเห็นตรงกันว่า หนังสือแบบเรียนที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีข้อบกพร่องในค่านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (1) ภาษาที่ใช้ไม่รัดกุม ทำให้สื่อความหมายได้หลายอย่าง (2) เนื้อหาบางตอนไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริง (3) เนื้อหายากเกินไป (4) เนื้อหาสั้นเกินไปจนไม่เข้าใจ

26. นักเรียนให้ทัศนะเกี่ยวกับลักษณะของครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาไว้ว่าควรเป็นคน (1) มีความรู้กว้างขวาง ทันต่อเหตุการณ์และความเคลื่อนไหวของโลก (2) มีระเบียบและวิธีสอนที่ดี (3) มีบุคลิกลักษณะดี

27. นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นพ้องกันว่าอุปสรรคต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษาที่สำคัญคือ (1) เสียงรบกวนจากภายนอกโรงเรียน เช่น เสียงรถยนต์ เครื่องบิน (2) เวลาเรียนน้อยไป (3) ขาดอุปกรณ์การสอน (4) ไม่มีแหล่งค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม (5) ไม่มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร (6) เนื้อหาซ้ำกัน (7) ครูเข้มงวดกวาดขันเกินไป

28. นักเรียนได้เสนอให้มีการปรับปรุงการเรียนวิชาสังคมศึกษาตามลำดับดังนี้ (1) ปรับปรุงตำราอุปกรณ์การสอนให้เหมาะสมและให้มีจำนวนมากพอ (2) ปรับปรุงวิธีสอนของครู (3) ปรับปรุงความสะดวกในการใช้ห้องสมุด (4) ปรับปรุงหนังสือแบบเรียน และ (5) ปรับปรุงหลักสูตร

ข้อเสนอแนะ

จากการค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวคิดเกี่ยวกับการขจัดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้ดีขึ้นดังนี้

1. รัฐบาลต้องเห็นความสำคัญของการศึกษาขั้นต้นมากขึ้น เพราะการศึกษาขั้นนี้จะเป็นพื้นฐานและรากฐานของความเจริญ และความถาวรของประชาชนไทย

2. กระทรวงศึกษาธิการ ควรปรับปรุงประมวลการสอน หนังสือแบบเรียนให้เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถและให้ทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน จากนั้นควรมีศึกษานิเทศก์ให้มากพอที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ครูในคานปรับปรุงการสอน และเพิ่มพูนความรู้วิชาการให้สูงขึ้น

3. สถาบันฝึกหัดครู เป็นสถาบันที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นแหล่งผลิตครูสังคัมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ฉะนั้น ควรจะให้ความร่วมมือจัดโครงการฝึกอบรมที่จัดเป็นพิเศษ แก่ผู้ที่จะเป็นครูสังคัมศึกษา อีกทั้งทำตนเป็นผู้นำในการให้การอบรม ฝึกฝนครูประจำการอีกด้วย

4. ครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนวิชาสังคัมศึกษาของนักเรียนได้เรียน ใ้รับผลสมความมุ่งหมาย ครูที่สอนวิชาสังคัมศึกษาควรจะเป็นผู้ที่

4.1 มีบุคลิกลักษณะ และบุคลิกภาพดี เป็นต้นว่า มีอารมณ์เป็นปกติ มีความมั่นคงในอารมณ์ โอบอ้อมอารี ใจกว้างพอที่จะรับฟังคำติชมของผู้อื่น มีความรับผิดชอบ ว่องไว กระฉับกระเฉง และต้องเป็นผู้ที่มีความประพฤติดี เป็นตัวอย่างแก่นักเรียน

4.2 ความรู้ในวิชาที่สอน ครูต้องมีความรู้กว้างขวางทั้งด้านวิชาการ และวิชาครู ต้องทำตัวให้ทันความเคลื่อนไหวของวิชาความรู้ หมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม มีนิสัยรักการเรียน และพยายามทำตนให้คุ้นกับวัสดุอุปกรณ์ และแหล่งวิทยาการต่าง ๆ

4.3 ในคานวิธีสอน ครูควรปรับปรุงวิธีสอน เตรียมการสอน และค้นคว้าหาความรู้ประกอบการสอนอย่างดี เพื่อให้นักเรียนเกิดศรัทธาในความรู้ และความเอางานเอางานของครู และได้ความรู้ที่ถูกต้องแม่นยำ ไม่ขาดตกบกพร่อง การสอนวิชาสังคัมศึกษาครูควรสอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่นตามความเหมาะสม เพื่อให้ความเข้าใจของนักเรียนต่อเนื่องกัน ในขณะสอนครูควรจะให้ให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมที่ครูจัดขึ้นบ่อยครั้ง เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักคิด เช่น ใ้ห้คนควาหรืออภิปราย และครูควรจะยกตัวอย่างจากชีวิตจริงในสังคัมเพื่อให้เกิดประทับใจแก่นักเรียน หรือครูอาจจะใช้อุปกรณ์การสอน ประเภทของจริง เพื่อให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนดีขึ้น เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและสนใจวิชานี้มากขึ้น ครูควรมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรขึ้นในโรงเรียน เช่น ชุมนุมสังคัมศึกษา ชุมนุมทัศนศึกษา เป็นต้น เมื่อสอนแล้วครูควรวัดผลการสอน และนำผลที่ได้มาปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

5. ฝ่ายบริหาร เช่น ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หัวหน้าสายวิชา ควรจะสนับสนุนการเรียนการสอนวิชานี้โดย

5.1 ส่งเสริมให้ครูนำวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ ไปใช้ และให้ความช่วยเหลือเมื่อครูประสบปัญหา ส่งเสริมให้ครูหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงการสอนของตนเอง อยู่เสมอ โดยให้ครูไปรับการอบรมหรือจัดการนิเทศการสอนขึ้นในโรงเรียน หรืออาจจะประชุมครูภายในโรงเรียน โดยการเชิญวิทยากรมาปาฐกถาเกี่ยวกับวิธีการสอนที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ ถ้าทำได้ควรจัดหาไปเยี่ยมโรงเรียนอื่น เพื่อครูจะได้เข้าใจ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเป็นการเพิ่มพูนความรู้แก่ครู ในด้านการจัดกิจกรรม ผู้บริหารควรร่วมมือและให้ความสะดวกแก่ครูอย่างใกล้ชิด

5.2 ผู้บริหารและครูควรพิจารณาวางแผนการสอนพร้อมกันทั้งระยะสั้น และระยะยาว และควบคุมให้เข้ากับประมวลการสอนที่วางไว้

5.3 ในคานาอุปกรณ์การสอน ครูใหญ่ ควรจะให้ความสะดวกแก่ครูในด้านการจัดสร้างอุปกรณ์การสอนอย่างง่าย ๆ ขึ้นใช้ และให้ความสะดวกในการนำไปใช้ด้วย ถ้าทำได้ควรจัดห้องสมุดใหม่หนังสือเพียงพอกับความต้องการของครูและนักเรียน

5.4 ในคานาหนังสือแบบเรียน หัวหน้าสาย และครูผู้สอนควรจะเป็นผู้พิจารณาเลือกว่าหนังสือเล่มใดเหมาะที่จะเป็นแบบเรียนและเล่มใดควรจะเป็นหนังสืออ่านประกอบ และครูใหญ่ควรพิจารณาอนุมัติให้ซื้อหนังสือด้วย

5.5 ในคานาการวัดผล ควรพิจารณาใช้แบบวัดผลที่เชื่อว่าจะวัดได้ตรงตามความมุ่งหมาย และฝึกครูให้รู้จักสร้างแบบวัดผล อย่างไรก็ตามผู้บริหารควรพิจารณาเรื่องงบประมาณที่จะนำมาใช้ในการสร้างแบบวัดผลด้วย

5.6 การเลือกครู ผู้บริหารควรเลือกพิจารณาครูทั้งด้านความรู้ ความสามารถ การฝึกฝน จัดครูให้สอนตามความสามารถของครู (ในอนาคต) ถ้าเป็นไปได้ ควรจะทดสอบความสามารถหรือให้ทดลองทำงานชั่วคราวระยะหนึ่งก่อน

5.7 ผู้บริหารควรให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของวิชานี้โดยเฉพาะวิชา
หน้าที่พลเมือง ศิลปกรรม เพราะเป็นวิชาหลักในการยึดเหนี่ยวทางจิตใจของนักเรียน ถ้าหาก
นักเรียนใคร่จุกตักสนใจและเลือกกระหว่างสิ่งคิงามกับสิ่งที่ไม่คิงาม ฉะนั้น ควรจะสนับสนุน
และให้กำลังใจแก่ครูที่สอนวิชานี้มากขึ้น ไม่ควรจะถือว่าใครจะสอนวิชานี้ก็ได้ หรือเห็นว่า
เป็นวิชาชั้นรองจากวิชาอื่น ๆ

5.8 ผู้วิจัยต่อไป ควรศึกษารายวิชาในหมวดนี้ให้ละเอียดออกไป